

Bolj smelo in vztrajno

* Vse bolj vneto in prepričljivo drug drugemu dopovedujemo, da smo ekonomsko in tehnološko preveč odvisni od tujine, še posebej od industrijsko razvitega sveta. Pri sklepanju pogodb o gospodarskem sodelovanju s tujimi partnerji smo marsikdaj v neenakopravnem položaju. Najemanje novih kreditov v tujini z vse večjimi obrestnimi merami nas postavlja v še večjo finančno odvisnost; nepremišljeno kupovanje tujih licenc — ob hkratnem zanemarjanju razvoja lastnega znanja, pa krči naše dolgoročne možnosti za samostojni gospodarski napredek.

O teh aktualnih in žgočih gospodarskih vprašanjih v naši republici bo tekla beseda na seji republiškega sveta ZS Slovenije. Na njej bomo poskušali preučiti, ali je vloga sindikata pri spodbujanju izvoza zadovoljiva, ali je najširše sindikalno članstvo dovolj seznanjeno z najbolj perečimi problemi trdega boja s tujo konkurenco, ali širok krog delavcev resnično razmišlja in soodloča o smotrnejšem »korakanju« na mednarodnem trgu dela in kapitala.

Vsakodnevni utrip delovnega ritma v tovarnah, ropot strojev in potne srage tekstilnih, kemijskih, trgovskih, režijskih in drugih delavk in delavcev so le zunanji videz velikih naporov, ki jih vlagamo v našo največjo

Otvlogi sindikatov pri vključevanju združenega dela v mednarodno delitev dela bo v petek, 26. marca, razpravljaj republiški svet ZSS.

»naložbo«, v gospodarsko stabilnejšo samoupravno družbo. Kljub svetovni ekonomski krizi in »na gosto posejanim« oviram doma so naša prizadevanja uspešna, saj smo lani zmanjšali zunanjetrgovinski primanjkljaj, v nekaterih delovnih organizacijah pa se lahko postavljajo z večjim pokrivanjem uvoznih potreb z izvozom izdelkov na zahodnoevropsko tržišče. Slovenijaceste-Tehnika, Emona, Slovenijales in še nekatere organizacije pa se počutijo vse bolj »domače« na tržiščih neuvrčenih in dežel v razvoju in s prisluzhenimi devizami krepijo lastno konkurenčno sposobnost in naš gospodarski položaj v celoti.

Žal je tako uspešnih organizacij še vse premalo. Več je takih, ki se izvoza lotevajo bolj kampanjsko in z ozkega podjetniškega vidika, ne da bi hkrati upoštevali širši družbeni interes. Praviloma so v teh okoljih delavci odrinjeni od odločanja o ekonomskih odnosih s tujino, ker sindikat in druge subjektivne sile niso bile dovolj vztrajne pri uveljavljanju neposrednih interesov delavskega razreda in vseh delavcev.

Poglobljena razprava o teh in drugih vsebinskih vprašanjih je torej potrebna in koristna. Pa ne zato, da bi ponavljali stare resnice o jugoslovanski »uvozni« miselnosti, podcenjevanju sodelovanja z deželami v razvoju, neizkoriščenih možnostih razvoja višjih oblik obmejnega gospodarskega sodelovanja, neupoštevanju vračanja naših delavcev na začasnem delu v tujini in podobno, ampak zaradi ekonomske nuje po načrtnem in strateško zasnovanem nastopanju na tujem.

To pa pomeni, da se moramo še pogumneje podati v neizprosni boj s konkurenco na mednarodnem trgu, še zlasti tam, kjer imamo gospodarsko prednost. Ta pa se ne kaže le v žuljavih delovnih rokah, ampak tudi v bogatih delovnih izkušnjah in nakopičenem lastnem znanju, ki ga pravzaprav niti nimamo tako malo. Treba ga je le razvijati in bogatiti z novimi znanstvenimi snovanji in z lastno ustvarjalnostjo.

Emil Lah

Foto: Marjan Pfeifer

Kaj o tem menite vi?

Iz pisem nekaterih upokojencev, ki jih dobivajo uredništva nekaterih časopisov ob razpravah o novem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, je moč izluščiti, da se naši upokojenci delavci kaj radi zjeziijo nad neupravičeno visokimi razponi v pokojninah. V mnogih primerih imajo prav, saj njihove pokojnine niso odraz minulega dela, temveč bolj tega, ali je nekdo delal v akumulativni dejavnosti ali narobe, imel tak ali drugačen položaj itd.

Še posebej so nejevoljni upokojeni rudarji — kopači, kajti njihove pokojnine niso skladne niti z vloženim minulim delom niti z osebnimi dohodki, ki so jih prejimali kot aktivni delavci. Gre namreč za to, da se rudarjem

še do pred kratkim v pokojninsko osnovo niso šteli najrazličnejši dodatki. Drugače je šele v zadnjem obdobju, še zlasti od tedaj, ko so dodatke vgradili v sistem delitve osebnih dohodkov (vključeni so v sestavljenost rudarskih del in opravil), kar rudarjem omogoča, da se v pokojninah odraža tudi njihovo delo pod zemljo, težke delovne razmere in podobno.

Ker je torej to vprašanje sistemsko rešeno, o tem (vsaj naravnost ne) ne govori novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ostaja pa vprašanje, kako popraviti krivico, ki se je zgodila tistim rudarjem, ki prejemale danes tudi zaradi neupoštevanja dodatkov

celo do 50 odstotkov nižje pokojnine.

Roko na srec: nekaj bo treba storiti, kajti takšne stvari ne sodijo v urejen sistem socialističnih samoupravnih odnosov. To ugotavlja med drugim tudi republiški odbor sindikata delavcev energetike, ki se je v akcijskem programu za uresničevanje stališč 3. konference ZSS zavzel za ukladitev oziroma ustrezno valoriziranje pokojnin.

Da res ni vse v redu, nam govori tudi dejstvo, da se posamezna rudarska okolja zavedajo krivice, ki je bila storjena upokojenim rudarjem, zato poskušajo to na različne načine popraviti oziroma ublažiti. Tako na primer velenjski rudarji upokojenci prejemalejo deputat. To so jim omo-

gočili njihovi aktivni stanovski tovariši, ki so lani porabili približno četrto delovnega dne, da so uresničili to solidarnostno obveznost do svojih upokojencev.

Ni pa tako v zasavskih premo-govnikih, kjer je rudarjev upokojencev veliko več kot v Titovem Velenju. Tam pride skoraj na vsakega rudarja po en upokojenec. Najbrž je prav to razlog, da se tudi v revirjih niso odločili tako kot v Titovem Velenju, kar pa je upokojence v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju hudo zjezilo, kar pričajo tudi njihova ogorčena pisma.

Sprašujemo: kaj o tem meni konferenca sindikata REK Edvarda Kardelja Zasavje?

Uredništvo DE

IZ VSEBINE:

Okrogla miza DE o uresničevanju kadrovske izobraževalne funkcije v združenem delu

Kadrovska služba — križišče informacij o razvoju in potrebnem znanju

Stran 2—3

Delavci TGA Boris Kidrič

Doklej bodo delavci nasedali lažni solidarnosti?

Stran 6

V tej številki Glasilo Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in Zveze društev upokojencev Slovenije

VZAJEMNOST

Št. 3

V prostorih Delavske enotnosti so se ta teden sestali predstavniki organizatorjev in pokroviteljev »Pohoda po poteh partizanske Ljubljane«. Dogovorili so se, da bo ob letošnji prireditvi, ki je posvečena 40-letnici SNOUB in 40-letnici izhajanja Delavske enotnosti, izšla posebna brošura, v kateri bodo vsi podatki o tej najbolj množični prireditvi pri nas in o obeh jubilejih.

Slika: A. Agnič

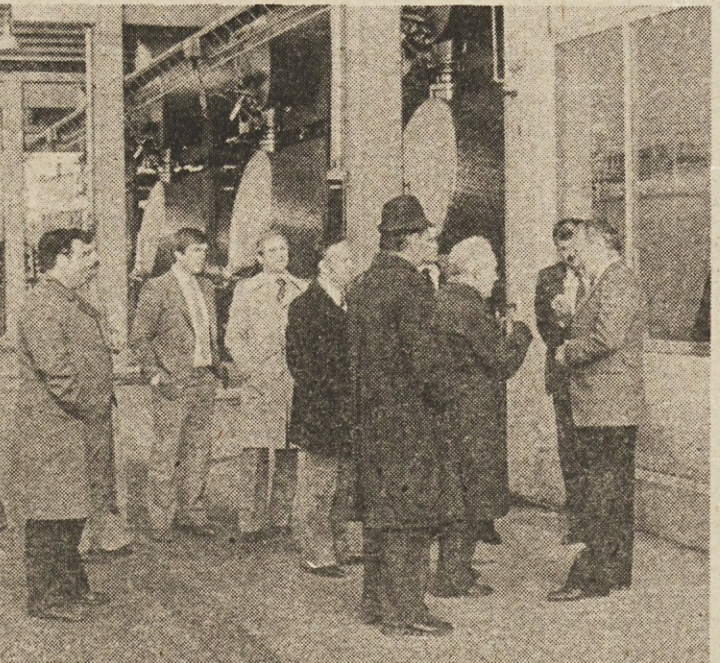
Kako uresničevati stališča in usmeritve 3. konference ZSS o socialni politiki in varnosti delavcev? O tem je tekla beseda tudi na nedavnem posvetu slovenskih sindikalnih delavcev v Ljubljani. Dogovorili so se, da morajo biti akcijski programi za uresničevanje omenjenih stališč kratki in konkretni.

Slika: Andrej Agnič

V pogovoru, ki ga je imel podpredsednik slovenskih sindikatov Martin Mlinar s predstavniki sindikatov podravske regije, so razgnali kopicu težav, s katerimi se ta čas sooča gospodarstvo na tem področju. Poleg tega so se polotili tudi problematike delitve osebnih dohodkov, izobraževanja pravkar izvoljenih delegatov, samoupravnega dograjevanja nekaterih sozdov itd.

Slika: Dragiša Modrinjak

Predsednik slovenskih sindikatov je obisk v Goriških Brdih, ko se je udeležil slavnostnega sprejema kmetov v zvezo sindikatov, izkoristil tudi za ogled nove vinske kleti v Dobrovi in poglobljen pogovor o samoupravnem organiziranju združenih kmetov. Ocenil je, da ima Kmetijska zadruga »Goriška Brda«, seveda v sodelovanju s svojimi kooperanti, spodbudne razvojne možnosti. Besedilo in slika: Andrej Ulaga

Kabinetni pouk v Železniškem šolskem centru (A. Agnič)

Okrogla miza DE: O uresničevanju kadrovske-izobraževalne funkcije v združenem delu

Kadrovska služba — križišče informacij o razvoju in potrebnem znanju

V okviru priprav na 9. kongres slovenskih komunistov je uredništvo Delavske enotnosti zanimalo, kako v združenem delu ocenjujejo rezultate usmerjenega izobraževanja in kako so organizirane kadrovske službe. Okrogle mize, ki smo jo pripravili, so se udeležili Boris Mužič, predsednik programskega sveta šole za usposabljanje kadrovske službe in vodja delegacije GZS v družbenem svetu za vzgojo in izobraževanje, oba vodilna kadrovska delavca v sozdu Iskra, Ivo Furlan, član odbora za izobraževanje kadrov pri GZS in Milan Pavliha, ravnatelj Šolskega centra PTT.

DE — Gospodarska zbornica in sindikati so bili pred približno dvema letoma organizatorji posveta o kadrovske izobraževalnih službah. Posvet je bil vsestransko zastavljen. Kaj se je od takrat spremenilo in ali smo kadrovske službe boljše usposobili?

Milan Regovec: Z republiškim posvetom, ki je bil junija leta 1980, smo dosegli dve stvari. Temeljito smo analizirali kadrovske dejavnosti v Sloveniji. Ugotovili smo, da ima kakršnokoli kadrovska dejavnost manj kot polovica ozdov. Stopnja njene razvitosti je izredno različna. Ob velikih sistemih so tudi nekatere manjše organizacije to dejavnost zgledno organizirale. Drugič smo na posvetu opredelili, kakšna naj bi bila delitev dela kadrovske dejavnosti na posameznih ravneh. Ugotovili smo, da v tozdihi ne potrebujemo kadrovske službe, ampak rabimo tam le nekoga, ki bo opravil nujno operativno delo. Kadrovske službe naj bi se oblikovale na ravni delovne organizacije. Tretji uspeh pa je, da smo opravili temeljito analizo kadrov v tej dejavnosti. Ugotovili smo, da je zasedba sila pestra. Na področju kadrovske dejavnosti smo imeli na srednji stopnji 18 poklicev, na višji in visoki stopnji pa prav tako 18. Tovrstnemu kadru nismo posvečali posebne skrbi, čeprav smo jih iz šol v vsem povojnem obdobju dobili 387. Regijski posveti, ki so sledili, so zelo različno uspeli. Medobčinske zbornice in medobčinski sindikati so se včasih vedli tako kot nekateri poslovojni organi, ki jim ta razvita dejavnost ne ustreza.

DE — Zakaj jim pa ne ustreza?

Milan Regovec: So zelo različna mnenja. Eni pravijo, da nam to ni potrebno, ker bi delavcem kratili samoupravne pravice na tem področju. Sam sem prepričan, da to ne more držati. Če bi bilo to res, potem tudi finančnih služb ne bi potrebovali.

DE — Na osnovi kakšnih podatkov pa naj odločajo samoupravljalci?

Milan Regovec: Seveda! Če je strokovno delo razvito, potem je to orožje delavcev.

DE — Se pravi, da to službo, ki se ukvarja s človekom, podcenjujemo?

Milan Regovec: Tudi na posvetu smo ugotovili, da je od vseh dejavnosti v ozdih ta še najmanj razvita.

Boris Mužič: V vseh analizah ugotavljamo, da kadrovske službe niso ustrezne in da v organizacijskem pogledu niso pravilno postavljene v celotnem proizvodnem procesu. Dejansko niso sposobne pripraviti, voditi in načrtovati izhodišč za vodenje kadrovske politike, za odločanje delavcev in poslovojdnih organov. Kadrovske službe nismo znali organizirati, čeprav veliko

govorimo o kadrologiji in imamo precej raziskav, čeprav predvsem po zahodnih modelih. Danes točno vemo, kako naj bi jih organizirali kot neodtujljivo pravico delavca, kako naj bi pomagale k prestrukturiranju gospodarstva, k večji produktivnosti, pa jih vendar potiskamo le v vlogo nekakšnega servisa. Večje asociacije, na primer sozdi, imajo lažje delo, ker so sposobni zbrati podatke in zahtevati spremembe, manjše pa stoji ob strani. Nismo povedali, kdo bo združil te njihove interese in potrebe v občinah in regijah.

DE — Ali so v vseh občinah občinske kadrovske službe?

Boris Mužič: So, vendar so različno razvite. Najbrž smo jih razvijali podobno kot v gospodarstvu...

Milan Regovec: Mislim, da imamo kadrovske službe v dokumentih dobro opredeljene. Toda v praksi stvari odpovedo. Ravno na zadnji seji odbora za izobraževanje Gospodarske zbornice smo sprejeli akcijski načrt, da bi strokovne skupine iz organizacij z razvitimi kadrovske službami pomagale organizacijam, ki nimajo svojih strokovnih moči pa želijo pomoč. Pripravili smo tudi nomenklaturu poklicev kadrovske službe in si prizadevamo, da bi uveljavili redno izobraževanje takih kadrov. Stvari se torej premikajo, vendar je še vedno premalo družbene podpore, tudi sindikati se premalo vključujejo.

DE — Pa so kadrovske službe dovolj miselno in delovno povezane s službami, ki načrtujejo tehnološki razvoj?

Milan Pavliha: Že na tem posvetu, ki nam je zdaj za izhodišče, smo ugotovili, da so delavci kadrovske služb premalo vpeti v razvoj delovnih organizacij, da so izolirani.

DE — Kakšno vlogo ima šola za kadrovske delavce na Brdu pri Kranju?

Boris Mužič: To ni šola, je center za usposabljanje kadrovske službe. Kadrovska politika bi morala biti vpeta v vse veje celovitega proizvodnega procesa. Ne more biti planiranja brez kadrovske službe, ne razvoja, ne tehnologije. Če kadrovske funkcije nekateri, zlasti poslovojni kadri, ne bodo cenili in spoštovali, potem je zaman tudi to usposabljanje. Vzemimo konkreten primer. Zdej pripravljamo programske zasnove za visokošolsko izobraževanje. Kadrovik se mora o tem pogovarjati s strokovnjaki iz razvoja, tehnologije. Ti morajo dati pripombe na program, ki ga bo on posredoval delegatom v posebni izobraževalni skupnosti.

DE — Delavci torej ne morejo postati nosilci kadrovske izobraževalne politike, če ne dobijo strokovnih predlogov, variant?

Boris Mužič: Križišče informacij je kadrovska služba. Ta informacije oblikuje, analizira in posreduje naprej. Če kupimo licenco, moramo vedeti, kakšen kader bomo potrebovali. Kadrovske službe pa postavljamo v položaj, da nov program že imamo, one pa naj potem razmišljajo o potrebnih kadrih.

Milan Pavliha: Če smo rekli, da bo resničen preobrat v vzgoji in izobraževanju moralo napraviti združeno delo, potem je jasno, da so v posebnih izobraževalnih skupnostih še večje težave. Če že same delovne organizacije nimajo dolgoročnih okvirov, kako naj se potem usklajujejo različne delovne organizacije v posebni izobraževalni skupnosti in kakšne naj se končno sporazumevajo z izvajalci izobraževanja.

DE — Pri usmerjenem izobraževanju vseskozi govorimo, da gre za družbeno reformo.

Milan Pavliha: Če je družbena, potem je tako. Gre za planiranje kadrovske izobraževalnih potreb, usmerjanje delavcev v izobraževanje, programiranje, organiziranje in izvajanje ter končno vrednotenje izobraževalnih rezultatov.

Pred kongresi zveze sindikatov

Novih dilem ni, na stare je še treba odgovoriti

Razmišljanja o tem, kako pripraviti osnutke dokumentov, ki naj bi jih sprejel 9. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, so se spremenila v konkretno oblikovanje posameznih sklepov, zlasti pa resolucije. Že iz dosedanjih razprav lahko ugotovimo, da bodo kongresi zveze sindikatov kongresi kontinuitete, sicer poudarjenimi temami iz sedanjega družbenoekonomskega trenutka, razmer in aktualnih nalog zveze sindikatov, brez ponavljanja znanih in že sprejetih opredelitev zveze sindikatov.

Vodilo pri oblikovanju osnutka resolucije mora biti (če na kratko povzamemo misel Mirana Potrča, člana predsedstva sveta ZSJ na zadnji seji predsedstva ZSJ) odločnost delavskega razreda Jugoslavije, da bolj smelo uresničuje sistem socialističnega samoupravljanja v skladu z ustavo in z zakonom o združenem delu, da zagotovi kontinuiteto v nadaljnjem razvoju socialistične Jugoslavije in kontinuiteto uresničevanja Titove poti in smeri razvoja socialističnega samoupravljanja, bratstva in enotnosti ter neuvrščenosti Jugoslavije.

Dobršen del odgovorov na aktualna vprašanja sedanjega razvoja socialističnega samoupravljanja in uveljavljanja novih družbenoekonomskih odnosov je dal že 3. kongres samoupravljalcev. Pred nami so tudi partijski kongresi — vsi ti zbori so namenjeni oblikovanju odgovorov na dileme, s katerimi se srečujemo v družbenem razvoju in hkrati tudi konkretnim razreševanjem aktualnih družbenih vprašanj. Zato morajo biti osnutki sindikalnih dokumentov — zlasti pa resolucije 9. kongresa ZSJ — pripravljene tako, da bodo realno osvetlili vsa proti-

slovja, vse probleme, s katerimi se srečujemo pri uresničevanju socialističnega samoupravljanja. Ti se še posebej kažejo pri upravljanju s sredstvi družbene reprodukcije, kjer delavci še nimajo platna in škarij v svojih rokah in tudi pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije. Potemtakem mora resolucija vsebovati odgovore na tista vprašanja družbenega in gospodarskega življenja, kjer dosedanje opredelitve niso najboljše, konkretne in kjer nismo dovolj uspešni pri uresničevanju zadanih si nalog. Torej mora resolucija nakazati tudi smeri delovanja sindikatov pri odpravljanju problemov v naši družbi.

Dejstvo je, da sindikalna organizacija med obema kongresoma doživlja pomembno vsebinsko in organizacijsko preobnovo, kajti to je čas uresničevanja nove vloge sindikata, takšne, kot smo jo zapisali tudi v ustavi in zakonu o združenem delu. Prejš-

nji kongresi so bili dve leti po sprejemu zakona o združenem delu, ki je »razdelal« novo vlogo sindikata v političnem sistemu, kongresna resolucija in statut ZSJ pa sta opredelila osnovne smeri dograjevanja sindikata in uresničevanja njegove vloge v novih razmerah. Sedaj je čas, da temeljito analiziramo doseženo stopnjo razvoja in uresničevanja te vloge v družbi ter da kongresi spodbudijo uresničevanje njegove kakovostno nove vloge. Pri tem se srečujemo s številnimi dilemami in problemi, kot je na primer vprašanje notranjih odnosov v zvezi sindikatov, vloga posameznih delovnotne organizacije zveze sindikatov, vprašanje posebnega organiziranja in izražanja interesov... Kongresi bi morali dati odgovore na vsa ta vprašanja in zaključiti živahno razpravo o tem.

V resnici gre za »natančnejšo« prilagoditev vloge sindikata in njegove organiziranosti spremenjenim proizvodnim in družbe-

nim odnosom in novim pogojem, ki jih določata zakon o združenem delu in ustava. Ti so v osnovi spremenili vlogo sindikata v samoupravnih skupnostih in v družbi kot celoti. In brzokone je zavest o teh spremembah že prodrla med članstvo ali pa ponekod ni dobila pravega mesta niti v glavah sindikalnih aktivistov in funkcionarjev. Včasih se zdi, da so metode političnega dela in tudi oblike organiziranja vse preveč podobne delu v socialistični zvezi in zvezi komunistov, kar po svoje onemogoča uresničevanja poglobljene vloge sindikata. Kongresi zveze sindikatov se bodo potemtakem morali obravnavati in opredeljevanju do aktualnih gospodarskih in družbenih vprašanj temeljiteje spopasti tudi z organiziranostjo in metodami političnega dela, povzeti pozitivne izkušnje iz minulega štiriletnega dela in zakolčiti poti za naprej.

Marjan Horvat

KLIČEMO

Kličemo 210-311 Ljubljana

Na zvezi je Janez Čebulj, predsednik občinskega sveta ZSS Ljubljana Vič-Rudnik

— V glavnem so konference osnovnih organizacij sindikata v delovnih organizacijah zaključene. Zapleta se v Iliriji-Vedrog, mar ne?

»Zapletlo se je že, vendar pa ne pri konferenci. Tudi tam so jo že opravili ter na njej spregovorili o vrsti težav, s katerimi se ubada ta delovni kolektiv. Odstopila sta dva direktorja. Direktor delovne organizacije in direktor tozda Marketing.«

— Zakaj?

»Sindikat je že pred dvema letoma opozarjal, da je treba pametno oblikovati srednjeročni gospodarski razvoj delovne organizacije, ne preveč ambiciozno in predvsem graditi na lastnih silah. Bilo je nekaj zgrešenih investicijskih odločitev in povrh tega so razprtijam v tej delovni organizaciji botrovali tudi neutrujeni odnosi med temeljnimi organizacijami, zlasti pa med vodstvi tozdov. Ko so se gospodarske razmere zaostriše, je prišlo vse na dan, kar v poslovnem in samoupravnem mehanizmu v Iliriji-Vedrog ne velja. Vedeti morate, da pred leti v tej organizaciji ni bilo problemov, da je zmeraj imela sorazmerno visok ostanek dohodka in relativno visoke osebne dohodke. Letos, četudi nimajo izgub — ni več tako, delavci pa so se kralji odnosu okrog razvoja in poslovne politike, kjer odgovorni niso našli skupnega jezika.«

— Potemtakem dve problemski konferenci ZSS v tej delovni organizaciji v minulih dveh letih nista prispevali k razrešitvi sedanjih problemov?

»Ena je bila namenjena oblikovanju srednjeročnega razvoja, druga pa vlogi tozdov v organizaciji združenega dela. Dogovorili smo se o vsem, zaključki so bili usklajeni z zakonom o združenem delu, vendar pa tedaj, ko bi bilo treba te spraviti v življenje, jih nismo. Ta proces so ovirala vodstva tozdov in delovne organizacije in tudi vodstva družbenopolitičnih organizacij, vsaj ožja. Upajmo, da se bo to v prihodnje spremenilo in da bo kolektiv začel gospodariti spet v urejenih odnosih, tako kot je znal nekoč.«

— In kaj je bilo še aktualno na konferencah sindikata

»Precej pozornosti so v naši občini namenili tudi preskrbi in razvoju kmetijstva in živinoreje. O tem so zlasti podrobno razpravljali v Ljubljanskih mlekarinah in v kmetijskih združenjih. V prihodnje moramo na tem področju še mnogo več narediti kot smo doslej in tudi setev, žetev in kmetijska problematika ne sme mimo sindikata.

Sicer pa se intenzivno pripravljamo na skupščino občinskega sveta ZS, prav sedaj pa potekajo občni zbori občinskih odborov sindikatov dejavnosti.«

Marjan Horvat

Delovni pogovor v RS ZSS o inovacijah

Premalo storjenega

Minuli teden je bil na republiškem svetu ZSS delovni pogovor o aktivnosti sindikatov pri uveljavljanju znanstveno-raziskovalnega dela in

inovacij v združenem delu. Poleg predsednika RS ZSS Vinka Hafnerja in sodelavcev sta se pogovora udeležila tudi član predsedstva CK ZKS

dr. Anton Vratuša in predsednik republiškega komiteja za znanost in kulturo dr. Iztok Winkler.

Osnovni namen delovnega pogo-

vora je bil pripraviti gradivo za razpravo o problematiki množične inventivne dejavnosti za eno od prihodnjih sej predsedstva republiškega sveta ZSS.

Na sindikatih so namreč ugotovili, da so kljub napredku pri organiziranju komisij za inovativno dejavnost pri občinskih svetih in splošni aktivnosti pri spodbujanju množične inventivne dejavnosti uspeli aktivirati le tretjino občinskih sindikalnih svetov, da o organizacijah združenega dela niti ne govorimo, saj ima komisije le 40 ozdov in občasno še nadaljnjih 45 organizacij združenega dela. Poudarili so, da je bilo kljub dokaj konkretnim opredelitvam v dokumentih zveze sindikatov, kot so na primer delitev dohodka za osebne dohodke na osnovi ustvarjalnosti, obravnavanje inovacijskega dohodka v ozdih, izplačevanja posebnih nadomestil in podpora inovatorjem na tem področju, premalo storjenega.

Kot smo že dejali, ima ena tretjina občinskih sindikalnih svetov komisije za inovacijsko dejavnost, pa še te niso povsod dovolj aktivne. Osemsto organizacij združenega dela ima pravilnike o inovacijah. Po oceni za leto 1980 je v Sloveniji 3500 inovatorjev, ki so doslej uveljavili skoraj štiritisoč inovacij. Med zaposlenimi imamo

tako 0,5 odstotka inovatorjev, v industriji od 1 do 3 odstotka. Najmanj 5 odstotkov pa bi jih moralo biti, da bi bili lahko vsaj delno zadovoljni.

Na sestanku so ugotovljali tudi nekatere vzroke, ki zavirajo inovacijsko dejavnost. Govorili so o ločevanju delovne dolžnosti in inovacije, o nedoslednem nagrajevanju inovatorjev, o težavah pri uveljavljanju inovacije, ki ne spodbujajo inovatorjev. Prav tako so ugotovili, da je treba pri inovacijah pospeševati skupinsko delo in izdelati tudi sprejemljiv način nagrajevanja posameznikov v skupini. Tudi o novih vzgojno-izobraževalnih programih usmerjenega izobraževanja so govorili in ugotavljali, da je vlak praktično že odpeljal. Najbrže ni treba posebej poudarjati, da se v večini ozdov ne zavedajo, da prav inovacije omogočajo večjo produktivnost, manj licence in tudi nižje cene. In kot je dejal eden od razpravljalcev, so v večini delovnih organizacij prepričani, da je bolj smotno, če gre direktor tudi več kot desetkrat v Beograd po nove cene, kot da bi sredstva potnih stroškov vložili v pospeševanje inovacijske dejavnosti.

Na koncu sestanka so imenovali delovno skupino, ki bo zbrala vse pripombe in pripravila gradivo za sejo predsedstva.

A. A.

Naloge RO sindikata delavcev energetike Slovenije

Kolikšna bo letošnja bera

Eden od republiških odborov, ki so dobro poprijeli že v pripravah na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije, je gotovo republiški odbor sindikata delavcev energetike. V njem tudi po konferenci niso popustili in takoj so se lotili uresničevanja njenih stališč. Zastavili so si program dela in nalog, ki jih bodo izpolnili v letošnjem letu.

Pri tem so se oprli na še vedno zelo aktualne usmeritve prejšnjih dveh konferenc — le-te so namreč osnova medsebojnih odnosov na celovitem materialnem področju gospodarskih in družbenih dejavnosti.

Ugotovili so, da so v energetiki v dobršni meri uresničili naloge, ki so se porodile na prvi konferenci, po drugi pa jim je korak zastal na pol poti. To velja predvsem za nagrajevanje po delu in rezultatih dela v energetskih organizacijah združenega dela. Jasno je, da bo treba prav tu še posebej zgrabiti za delo — pravišnje nagrajevanje je pač temelj za reševanje vprašanj, ki jih je postavila tretja konferenca slovenskih sindikatov.

Poskusimo zajeti glavno vsebino letošnjih nalog tega republiškega odbora in njegovih organov: ker so stabilizacijska prizadevanja oklestila sredstva za razširjeno reprodukcijo, odmerjena v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov energetike za tekoče srednjeročno obdobje, bodo morali izdelati rbalanse planov, preden se bo izteklo letošnje prvo polletje.

Omenili smo že nagrajevanje po delu. Urejanje tega področja so si zadali kot trajno nalogo. Potrdili se bodo, da bo zavest o pomenu pravičnega nagrajevanja zavela v vsaki sindikalni organizaciji in samoupravnem organu. Sindikalni delavci se morajo zavzeti in odgovorno lotiti prečiščevanja vseh delavcev, kako je višina osebne dohodka posameznika ali skupine lahko odvi-

sna le od rezultatov njihovega dela.

Večletne izkušnje, ki se letos spet ponavljajo, so narokovale še eno nalogo. V sindikatu energetike so namreč prepričani, da sankcije, predvidene za organizacije združenega dela, ki poslujejo z motnjami ali z izgubo, ne bi smele veljati za tiste, ki dosegajo načrtovano proizvodnjo oziroma storitve. Gre za to, da je izguba v nekaterih energetskih organizacijah, predvsem v rudnikih, le rezultat naravnih katastrof. Menijo, da zakon ne bi smel veljati za tiste, ki jim izgube ni povzročilo nedelo ali slabo gospodarjenje, pač pa dokazano neurejena politika cen. Te naloge so se lotili takoj po sprejemu zaključnih računov.

Pisali smo že o samoupravnem sporazumu o minimalnih standardih za življenjske in delovne razmere rudarjev v jugoslovanskih premogovnikih in seveda so njegove opredelitve hkrati cilji prizadevanj republiškega odbora. Dodajmo delo pri spremembah zakona o delovnih razmerjih, skrb za preventivo, delovno zaščito in materialne pravice invalidov, sodelovanje v pripravah zakona o pokojninskem invalidskem zavarovanju Slovenije, spremembe stopenjen beneficirane dobe, prizadevanja za reševanje stanovanjskih vprašanj predvsem novo zaposlenih rudarjev... Če naj bi sploh lahko na novo zaposlovali rudarje (poznamo potrebe po povečani proizvodnji premoga), bo treba mlade spodbuditi k vpisu v rudarske šole — na primer s priznanjem delovne prakse v jami v osnovo za pokojninsko zavarovanje, menijo v republiškem odboru sindikata energetike...

Nalog torej zvrhan koš in če jih bodo uresničevali tako zavzeto, kot so si jih zastavili, bo letos za sindikat energetike bera res bogata.

Ciril Brajcar

Kako se bomo vozili na delo

Na zadnji seji republiškega sveta ZSS so se člani najdlje zadržali ob pripombah k družbenemu dogovoru o skupnih osnovah za povračilo stroškov pri delu, kot so potni stroški, dnevnice, prehrana, prevoz na delo in podobno. Odbor udeležencev družbenega dogovora je pripravil posebno informacijo o skupnih osnovah za povračila in za omejevanje določenih stroškov v lanskem letu. V naši republiki smo to uredili z družbenim dogovorom, druge pa, ker ustreznega družbenega dogovora niso sprejeli, je bil v veljavi zakon, ki omejuje takšne, sicer nujne stroške delavcev pri delu. Velja poudariti, da so določila družbenega dogovora veljavna šele tedaj, ko je njihova vsebina ustrezno zapisana in uveljavljena tudi v samoupravnih aktih organizacij združenega dela. Analiza samoupravnih splošnih aktov pa kaže, da skorajda polovica organizacij združenega dela še ni uskladila teh aktov z družbenim dogovorom. Kljub temu pa lahko zapišemo, da je v večini organizacij združenega dela višina dnevnice nižja kot jih dovoljuje družbeno dogovorjena merila. Isto velja tudi za kilometrino in za stroške prenočevanja.

V razpravi so ugotovili, da je v marsikaterem splošnem aktu povra-

čilo za takomenovane stroške pri opravljanju določenih del in nalog na službenem potovanju in za povračilo stroškov za ločeno življenje že zmeraj zapisano kot nekoč v sindikalni listi, veljavnih družbenih usmeritev — to pa je bistvo družbenega dogovora — pa ni.

V razpravi o povračilu stroškov za prevoz na delo in z dela so se nekateri zavzemali, naj bi delavci v samoupravnem splošnem aktu določili, da se ti stroški povrnejo le v obliki nakupa mesečne vozovnice za prevoz z javnimi prevoznimi sredstvi od stalnega ali začasnega bivališča do sedeža delovne organizacije. Če delavec nima možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, bi stroške povrnil tako, kot bodo to določili v samoupravnem splošnem aktu. Če se delavec ne vozi z javnimi prevoznimi sredstvi, dobi povrnjeno le polovično ceno prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi.

Takšen predlog ima kajpak prednosti in slabosti. Na videz bi prispeval k sanaciji razmer zlasti v mestnem prometu, po drugi strani pa je nevarno, saj ne bi dovolj stimuliral prevoznikov za kulturen, pravočasen in varen prevoz delavcev. Ali imamo varnostno zaponko zoper slabo gospodarjenje v takem primeru!?

M. H.

Uresničevanje stališč 3. seje konference ZSS

Kako v družbenih dejavnostih

Stališča 3. konference ZSS o socialni politiki in akcijski program, ki ga je za njihovo uresničevanje izdelal republiški svet, so gotovo koristna osnova tudi za delovanje drugih družbenopolitičnih organizacij kot skupnosti, še posebej tistih s področja družbenih dejavnosti. Tako je menil predsednik republiškega sveta Vinko Hafner na posvetu, ki ga je sklical za predstavnike republiških samoupravnih interesnih skupnosti teh dejavnosti.

Posveta se je udeležil tudi podpredsednik izvršnega sveta skupščine SRS Dušan Šinigoj, ki je ugotovil, da bo treba stališča konference upoštevati že tudi pri spremembah načrtov dela tako v republiki kot v občinah. Predloge za spremembe, anekse, je treba pripraviti čim prej, da bodo lahko o njih razpravljali in odločali uporabniki ter izvajalci v skupščinah. Že na konferenci se

je izkazalo, da se bo treba osredotočiti predvsem na nekatere naloge, ki naj imajo prednost.

Tako je treba oceniti, kako smo uresničevali šolsko reformo, uvajanje usmerjenega izobraževanja v srednjem šolstvu, kje nismo bili dosledni in podobno. Tudi z reformo visokega šolstva se moramo spoprijeti čimprej.

Na področju zdravstva je treba vpeljati takšno organizacijo, da bo delavec resnično deležen

zdravstvenega varstva, ki je sorazmerno njegovemu prispevku. Tega pa ne bo, če bomo čakali na skupne odločitve, z dogovori in rešitvami naj se izkažejo kar delavci v posameznih organizacijah združenega dela in zdravstvenih domovih. Enako velja za področje otroškega varstva. Delavci naj sami povedo, katere in kakšne oblike so zanje najboljše.

Tudi priprava in sprejem novega zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju je naloga, ki ji je treba posvetiti čim več pozornosti. Razprava o tem mora biti široka, vanjo je treba pritegniti kar največ delavcev. Ne sme se ponoviti slaba izkušnja s priprav zveznega zakona ko za razpravo ni bilo dovolj časa.

Članica predsedstva CK ZKS Majda Gaspari je na posvetu povedala, da so stališča, ki jih pri-

naša predlog resolucije za 9. kongres ZKS, takšna kot so stališča konference. Torej jih bodo komunisti morali uresničevati.

Menila je tudi, da bo delo samoupravnih interesnih skupnosti učinkovito, če bodo zaživele kot mesto dogovarjanja in ne mesto odločanja. Prevečkrat se v njih sliši le glas izvajalcev, preslabo pa glas uporabnikov. Pri usklajevanju programov dela se je treba zavedati, da uresničimo lahko to, kar zmoremo. Pravica je izvedljiva le, če jo lahko uresničimo. Delavci naj odločijo, katerim bodo dali prednost. Pri tem čaka prav osnovne organizacije sindikatov veliko dela.

Predstavniki republiških skupnosti za zdravstvo, socialno varstvo, socialno skrbstvo, otroško varstvo, za zaposlovanje, za invalidsko in pokojninsko zavarovanje in za izobraževanje so

povedali, da so ponekod naloge, ki jih prinašajo stališča 3. konference, že začeli vnašati v svoje programe. Zavedajo se tudi, da bo tako snovanje programov kot njihovo uresničevanje, zaživele le, če se bodo »odprle« in se otrese birokratskega, administrativnega urejanja zadev. Marsik je strokovne službe v skupnostih zavora za takšno delo.

Spregovorili so tudi o položaju delavcev v družbenih dejavnostih in menili, da se ta slabša. Osebnih dohodki zdravnikov, učiteljev, socialnih delavcev in drugih zaposlenih v teh dejavnostih rastejo počasneje od osebnih dohodkov drugod.

Naloge, o katerih so govorili na posvetu, so še menili, da bodo lahko uresničevali le skupaj z delavci — uporabniki. Pri tem pa ima gotovo zelo pomembno vlogo prav sindikat.

Sonja Tramšek

PREDLAGAMO

Prvi krog delegatskih volitev je za nami. Volilna udeležba kaže na visoko zavest delavcev in delovnih ljudi. Izvolili smo svoje delegate v zbor družbenopolitičnih skupnosti in v samoupravne interesne skupnosti.

Toda za normalno delovanje delegatskega sistema, zlasti pa za uveljavljanje resničnih delegatskih odnosov je to le prvi korak, kajti od družbenopolitičnih organizacij, zlasti pa še od sindikata v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela je v dobru meri odvisno, kako bodo delali naši delegati in delegacije v prihodnjih štirih letih. Kakšno pomoč bodo tem tovarišim in tovarišem nudile sindikalne organizacije, kako jih bodo spodbujale in pomagale pri opredeljevanju. Teoretično so pota tega sodelovanja znana. Toda v praksi prevečkrat škripnje, pogosto so delegati in delegacije prepuščeni samim sebi in lastni presoji, ostajajo brez pomoči sindikata in tudi strokovnih služb! Čas je, da bi to spremenili že danes. Zato vam ponujamo, da na prvi razširjeni seji izvršnega odbora sindikata spregovorite o tem sodelovanju, o medsebojnem obveščanju in zlasti o seznanjanju delavcev s predlogi odločitev. Predlagamo naslednji dnevni red vašega sestanka:

DNEVNI RED:

1. Kako bomo sodelovali pri oblikovanju stališč in predlogov naših delegacij

Bržkone se lahko na tem prvem sestanku pogovorite tudi o aktualnih vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu zasedanj občinskih skupščin in morebiti tudi skupaj predlagate temo za razpravo na zborih skupščine v prihodnje.

nja, naše skupne poti je torej skupno delo in dogovarjanje, združevanje dela in sredstev, bistvo vsega pa je boljše delo oziroma večja proizvodnja hrane. Z današnjim dnem sprejemamo naše torej veliko odgovornost, da bomo zastavljene naloge, tako povezani in združeni, tudi uresničili!« Besedilo in slika: Andrej Ulaga

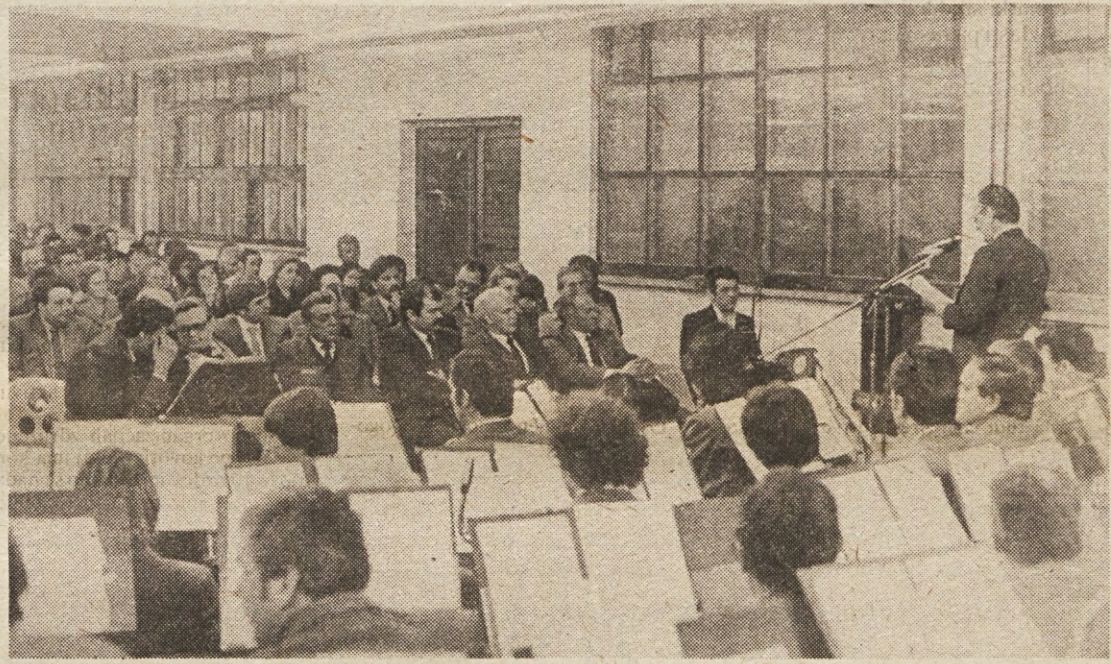
Goriška Brda

Slavnostna podelitev sindikalnih članskih izkaznic združenim kmetom

V Zadružni kleti v Goriških Brdih, enem izmed najbolj vinorodnih predelov naše republike, je bila konec minulega tedna velika slovesnost. Ob zvokih pihalnega orkestra »Goriška Brda« in uvodnih besedah Zvonimirja Simčiča — direktorja tamkajšnje kmetijske zadruge, Vinka Hafnerja — predsednika slovenskih sindikatov in Nandeta Vodeta — predsednika Zadružne zveze Slovenije, so, kot prvi v Jugoslaviji, podelili združenim kmetom

članske izkaznice in jih vključili v zvezo sindikatov. V Dobrovi, to je v središču Goriških Brd, so torej s tem prešli od besed k dejanjem: uresničili so pobudo za vključitev združenih kmetov in jih blizu 300 sprejeli v sindikat, s čimer so jih še bolj izenačili z delavci v združenem delu.

»Velik dogodek ni naključje, saj smo se dolgo časa trudili in ustvarjali pogoje za sprejem kmetov v zvezo sindikatov,« je poudaril direktor Zvonimir Sim-

čič. »Uresničila se je dolgoletna želja naših sodelavcev. Misel in priprave na sprejem v zvezo sindikatov so se plemenitile v trdem vsakdanjem delu. Z današnjim korakom smo delavci in kmetje sklenili dolgoročno sodelovanje in še bolj združili svoje delo in sredstva za nadaljnji napredek in razvoj naše delovne organizacije. Uresničili smo torej staro željo, da kolektivno nosimo odgovornost za naš napredek in še bolj z roko v roki ustvarjamo

lepši jutrišnji dan. Današnji sprejem kmetov v sindikat je zvest odraz življenja, ki ga živimo...«

Predsednik slovenskih sindikatov Vinko Hafner pa je ob dogodku, ki bo nedvomno zapisan v zgodovini jugoslovanskega sindikalnega gibanja z velikimi črkami, poudaril:

»Naš skupni in družbeni interes je, da poskrbimo za večjo proizvodnjo hrane ter boljše in predvsem enake pogoje dela. V

prihodnjih desetih letih naj bi proizvedli oziroma poskrbeli za približno 80 odstotkov hrane, ki jo potrebujemo v Sloveniji, to je za veliko več kot danes. Skratka, vse več stvari povezuje našega kmeta in delavca, saj bomo kos velikopoteznim načrtom le z dogovarjanjem in skupnim delom, s skupnimi naporimi kmeta in delavca. Vendar opozarjam, da pravice ne prihajajo same od sebe! Pravice si ustvarjamo izključno z rezultati dela. Smisel povezova-

BRANE MIŠIČ, DELEGAT RS ZSS V REPUBLIŠKI SKUPNOSTI ZA CENE, POROČA:

(Ne)soglasja k predlaganim cenam

Na 19. seji sveta Republiške skupnosti za cene, ki je bila 19. marca so med drugim obravnavali predloge za nekatere podražitve.

Na seji so poudarili, da sprejet program povečanja cen po posameznih dejavnostih ne predstavlja izvirne pravice podražitev v temeljnih organizacijah in dejavnostih. Vsako povečanje cen je treba obravnavati skladno z določili zakona o cenah in usmeritvami iz družbenega dogovora o izvajanju politike cen.

Statistični kazalci gibanja cen kažejo, da so v Sloveniji v prvih dveh mesecih proizvajalec pri cenah industrijskih izdelkov izkoristil 11,4 odstotka, pri cenah na drobno 26, pri cenah storitev 5 in pri cenah življenjskih potrebščin 25 odstotkov dogovorjene rasti cen. Zato mora biti politika cen restriktivna in dosledna. Na

seji sveta so dali soglasja za cene novim izdelkom (kovinske, elektro, tekstilne in lesne industrije), vendar le v okvirih dogovorjenih in sprejetih programov v splošnih združenjih.

Svet ni soglašal s podražitvijo vrste izdelkov kovinske industrije, keramičnih dekorativnih izdelkov ter premoga in električne energije. Člani sveta so menili, da vloge niso skladne z dogovorjenim povečanjem cen v letu 1982.

Delegati so sprejeli predlog oblikovanja deležev trgovine (marža) na debelo in drobno, kar bo vplivalo na povečanje cen na drobno za en odstotek. Prav tako so sprejeli predlog proizvodne cene krompirja v višini 6,20 dinarjev in uskladjali cene za cement, ki bo poslej za 15 odstotkov dražji.

Pri prevoznih storitvah je svet menil, da se cene v avtobusnem prometu zaradi dviga cen nafte, lahko povečajo v prvem polletju le za 10 odstotkov, čeprav dogovor dopušča

16 odstotno povečanje. Za tovrstni promet pa po mnenju sveta ni razlogov za dvig cen v prvih šestih mesecih.

9. KONGRES ZKS

Razvoj samoupravljanja v samoupravnih interesnih skupnostih

● Samoupravljanje znotraj posameznih samoupravnih interesnih skupnosti se prepočasi uresničuje. Razlogi za to so v nerazumevanju načel, da se na teh področjih uveljavlja svobodna menjava dela, ker ne delujejo v celoti zakonitosti trga in ker je potrebno v teh posebnih družbenoekonomskih odnosih zagotavljati enakopravni družbenoekonomski položaj delavcev in celoten razvoj teh dejavnosti.

● Skupščine samoupravnih interesnih skupnosti se le počasi in brez pravih usmeritev vključujejo v delo zborov skupščin družbenopolitičnih skupnosti in v programiranje skupne delovne usmeritve.

● Premajhna aktivnost subjektivnih sil v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih povzroča, da posebne in združene delegacije še vedno delujejo dokaj osamljeno, brez prave vsebinske povezanosti s svojo delegatsko bazo — brez sodelovanja z delavskimi sveti in drugimi organi upravljanja.

Iz poročila za 9. kongres ZKS

Seja predsedstva in republiškega sveta ZSS

Na četrtkovi seji predsedstva RS ZSS so člani razpravljali o predlogu zakona o pokojninsko-invalidskem zavarovanju, o uresničevanju zakona o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih s posebnim ozirom na položaj raziskovalnega centra za samoupravljanje. Spregovorili so tudi o družbenopolitičnem usposabljanju v ZSS ter sprejeli informacijo o snovanju družbenega dogovora o merilih za uporabo v zakonu o združenem delu določenih pogojev za organiziranje organizacij združenega dela v slovenskem cestnem gospodarstvu. Govorili so tudi o praznovanju zveznih in republiških praznikov ter o uporabi

sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravne nesreče — žleda — v Brkinih.

V petek, 26. marca pa se bo sestel republiški svet ZSS. Osrednjo pozornost bodo namenili razpravi o vlogi sindikatov pri vključevanju združenega dela v mednarodno delitev dela. Dogovorili se bodo o sklicu volilne seje RS ZSS, o nekaterih kadrovskih izpopolnitvah v RS ZSS, oblikovali odbor za družbenopolitično usposabljanje pri republiškem svetu ter se seznanili s pripravami praznovanja 40-letnice Delavske enotnosti (več o obeh sejah v prihodnji številki DE).

M. H.

Delavci TGA Boris Kidrič letos že petič delili več, kot bi smeli

Doklej bodo delavci nasedali lažni solidarnosti?

Zgodovina v Kidričevem se ponavlja. Delavci TGA Boris Kidrič letos že petič zapovrstjo niso hoteli sprejeti zaključnega računa, preden niso dobesedno izsilili poročila akontacij osebnih dohodkov. Pravimo: »izsilili«, to pa zato, ker po zaključnem računu niso imeli več kaj deliti, saj so to storili že med letom. Tako je ta kolektiv spet eden največjih, če ne celo največji (točnih podatkov za zdaj še nimamo na voljo) kršilec družbenega dogovora o razporejanju dohodka v Sloveniji: Kako lahko pride do česa podobnega?

Kot smo zvedeli na nedavnem pogovoru Martina Mlinarja, podpredsednika RS ZSS s predsedniki in sekretarji občinskih svetov ZSS podravske regije, so se družbenopolitične organizacije (partija in sindikat) spričo slabih izkušenj iz minulih let dobro pripravile na sprejemanje zaključnega računa v TGA Boris Kidrič. Pri tem sta omenjena občinska družbenopolitična dejavnika izhajala iz analize lanske izsiljene delitve (pa tudi že poprejšnjih), na osnovi katere so se dogovorili, da bodo poslej v omenjeni delovni organizaciji spričo delitve ustvarjen dohodek tudi v ustreznih višini na osebne dohodke in ne več s poročilom na koncu leta, seveda v skladu z družbenim dogovorom o razporejanju dohodka. Tako sta partija in sindikat v občini dosegla z vodstvi družbenopolitičnih organizacij v tovarni glinice in aluminija enoten sklep, da se bodo v kolektivu letos držali družbenega dogovora, kar naj bi preprečilo zapetljaje, ki so jim bili priča v minulih letih. Vse je kazalo na najbolje, vendar samo do zborov delavcev po posameznih tozdih, kjer naj bi delavci sprejeli zaključne račune. Kot smo slišali na omenjenem pogovoru, pa so politične priprave na sprejemanje zaključnega računa v delovni organizaciji tedaj izpuhtele, kot da jih nikoli sploh ne bi bilo. Tako partija kot tudi sindikat v tovarni glinice in aluminija sta podlegla splošnemu ožračju, ki je zajelo delavce in ki so za vsako ceno terjali delitev. Zvedeli smo, da so bili pri tem še bolj kot denimo proizvodni delavci glasni v neproizvodnih tozdih in režiji. Tako so v tozdu Vzdrževanje sprejeli celo pogojni sklep, da bodo delili le v primeru, če se bodo tako odločili tudi delavci v drugih tozdih. Nasprotno pa so delavci v vseh sektorjih delovne skupnosti skupnih služb za vsako ceno zahtevali delitev in zanjo pripravili celo tri različne predloge. Kakorkoli že, na koncu (v nekaterih tozdih so imeli tudi po tri zbere) so razen poslovnih organov v glavnem vsi delavci po tozdih glasovali za delitev. Poslovnodni delavci, ki so imeli pri tem možnost, da zaustavijo izplačilo izglasovane delitve, tega niso storili. Menda si tega niso upali storiti zato, ker se je vse to dogajalo tik pred volitvami in ker naj bi se balo za njihov izid. Ne da bi se pri tem posebej zadrževali, saj je na dlani, da je šlo za pretehtano izsiljevanje, o katerem bo najbrž v Ptuju in Kidričevem še govora, povejmo, da se je tako kot družbenopolitične organizacije (predvsem njihova vodstva) v TGA Boris Kidrič vedel oportunistično tudi zbor združenega dela občinske skupščine. Le-ta ni upošteval predloga občinskega sveta ZSS in izvršnega sveta skupščine občine, po katerem naj bi to izplačilo odložili, in s tem praktično potrdil družbeno neupravičeno delitev v tovarni glinice in aluminija.

računa, preden niso izsilili poročila, so ravnali tudi, ko je šlo za sprejem gospodarskega načrta za tekoče leto. Delavci so zahtevali tudi dvig točke ali poročila, kakor že hočete, za tri mesece v tem letu in pri tem tudi uspeli. Dosegli so izplačilo »trinajste plače« ali natančneje povedano 92 odstotkov poprečnega osebnega dohodka.

Zanimivo pri vsem tem je, s čim v tej delovni organizaciji opravičujejo takšno družbeno nesprejemljivo ravnanje. Glavni razlog za delitev prek družbeno dogovorjenih okvirov naj bi bile sila težke delovne razmere, v katerih delajo delavci v TGA Boris Kidrič. To je res, vendar to še zdaleč ne velja za vse delavce v delovni organizaciji. Kot smo zvedeli na občinskem svetu ZSS v Ptuju, ima res skrajno nemogoče delovne razmere samo ena tretjina od vseh zaposlenih delavcev.

To velja predvsem za delo pri elektrolizi in za gliničarje, ki bi jim res morali za vsako ceno izboljšati delovne razmere, hkrati pa tudi ustrezno ovrednotiti njihovo delo. Omenjena tretjina delavcev v tovarni glinice in aluminija je za svoje delo v pri-

Slika: Joco Žnidaršič

merjavi z drugimi, še zlasti pa z administracijo, premalo plačana, kar so med drugim ugotovili tudi na seji občinskega komiteja ZKS v Ptuju, ki sta se je udeležila tudi Lojze Gojčič, član CK ZKS in Peter Toš, predsednik republiškega komiteja za delo. Tako se zdaj dogaja, da upravičeno nezadovoljstvo teh delavcev obilno izkoriščajo tisti, ki s težkim delom nimajo sicer nič opraviti, kar vse skupaj je voda na mlin demagogiji, ki ji je v takšnih razmerah uspelo pognati globoke korenine. Kot smo namreč ugotovili, je bila prav administracija v delovni skupnosti skupnih služb tista, ki se je najbolj solidalizirala z zahtevami proizvodnih delavcev (zlasti tistih, ki opravljajo najtežja dela) in od vsega začetka najbolj vztrajala pri delitvi. Tako je pač dobila nekaj tistega, kar bi po vsej logiki in družbenih usmeritvah pripadalo delavcem, ki delajo v prahu in ropotu.

Dva različna sindikata?

Jasno je, da bodo to slej ko prej morale spoznati tudi družbenopolitične organizacije v tem kolektivu in temu primerno naravnati svoje delovanje. Še zlasti sedaj, ko se tovarna glinice in aluminija pripravljata na sanacijo težkih delovnih razmer in modernizacijo proizvodnje aluminija, za kar so v okviru Uniala že podpisali samoupravni sporazum o združenju sredstev. Pri tem bi bilo več kot koristno spoznanje, da se v TGA Boris Kidrič ne morejo vesti tako, kot so se, tudi zato ne, ker pričakujejo pomoč širše družbene skupnosti, da bi sčasoma delali v boljših delovnih razmerah ter več in bolje, kar vse skupaj zagotavlja tudi večji dohodek in s tem večji napredek.

Če kdo, potem bi se tega morali še zlasti zavedati komunisti v kolektivu, ki jim najbrž ne bi škodilo, če bi malce uredili in počistili svoje vrste in jih oplemenitili s tistimi, ki pošteno delajo in mislijo. To mora voditi tudi k boljšemu delu sindikalne organizacije, ki se s tem zdaj ne more ravnati pohvaliti, saj je denimo pri nedavni delitvi izpadlo tako, kot bi imeli v Ptuju in Kidričevem dva sindikata, kar je na petkovem posvetu sindikalnih delavcev v Ljubljani omenil tudi predsednik slovenskih sindikatov Vinko Hafner. »Zdelo se je tako,« se je zjezil predsednik RS ZSS, »da se tovarniški sindikat bori za delavce, občinski pa za nekoga drugega. Temu je treba v najkrajšem času narediti konec.« Poleg tega je predsednik slovenskih sindikatov tudi poudaril, da bo sindikat moral storiti več (ne samo v Ptuju, ampak tudi nasploh) pri osveščanju delavcev, da bi se le-ti bolj zavedali svojih avtentičnih samoupravnih interesov.

Pri tem se bodo morali bolj potruditi tudi občinski sindikalni delavci, kajti: »Če bi toliko moči porabili za razlago delavcem, kot jih porabimo za razprave na forumih, bi bile stvari bržda drugačne,« je pribil piko na i Vinko Hafner. Kajpak s tem najbrž ni mislil samo na Ptuju, res pa je, da bi — kljub ogromnemu delu, ki so ga v tej občini vložili, da ne bi prišlo do omenjenih neljubih dogodkov v TGA Boris Kidrič — veljalo o teh besedah tudi tam, podrobno razmisliti.

Ob rob letošnjim davčnim napovedim na osebni dohodek v Sloveniji

Precej več napovedi kot lani

Letošnje davčne napovedi v Sloveniji opozarjajo, da prizadevanja za zmanjševanje socialnih razlik še niso obrodila željenih sadov. Medtem ko nekateri ne vedo kam za zaslužkom, se številni delavci odpovedujejo prav vsemu, celo zdravi prehrani, da se dokopljejo do skromnega stanovanja. Skratka, po eni strani v Sloveniji priča uravnolovki pri nagrajevanju po rezultatih dela, po drugi pa neverjetno velikim razlikam pri osebnih dohodkih. Za približno enako delo so nagrade nemalokrat zelo različne.

Zato ni nič čudnega, da si nekateri zasebniki gradijo hiše, ki so vredne osem, devet, deset in celo več milijonov dinarjev, saj mnogi zaslužijo v resnici še precej več kot pa je to razvidno iz njihovih davčnih napovedi. Nekateri namreč kar uspešno prikrivajo vsaj del svojega čistega osebnega dohodka. Zato vse uradne napovedi o prijavi zaslužka niso povsem točne. Vsaj v mnogih primerih ne.

Do 31. januarja so morali izpolniti napoved za odmero davka iz skupnega dohodka občanov v letu 1981 v Sloveniji vsi, ki so zaslužili več kot 330 tisoč dinarjev. Davek bo plačalo blizu 5000 ljudi, v nekaterih občinah tudi 50 odstotkov več posameznikov kot lani.

Intelektualno delo ni tako slabo cenjeno

Če izvzamemo obrtnike, ki v mnogih primerih po osebnem dohodku predstavljajo razred zase, so v Sloveniji lani največ spravili v žep profesorji, zdravniki, inženirji, pisatelji, kiparji, seveda projektanti in ljudje v podobnih poklicih. Na prvih mestih so najpogosteje univerzitetni profesorji in zdravniki. V nekaterih občinah, na primer v Novem mestu, so na prvem, drugem, tretjem in tudi četrtem mestu sami zdravniki. Zaslužili so od 494 do 554 tisočakov. Seveda je to v primerjavi z ljubljanskim kiparjem, ki je spravil v žep kar 1,7 milijona dinarjev in inženirjem, ki je zaslužil prav toliko, ali denimo pisateljem z 1,4 milijona osebnega dohodka — »malo«. Razumljivo ti primeri niso nikakršne izjeme. Zato je več kot očitno, da intelektualno delo pri nas še zdaleč ni tako slabo cenjeno, kot želijo to prikazati nekateri. Prej bo verjetno držalo, da še vedno ne znamo ceniti proizvodnega dela, saj med »zaslužkarji« ni tistih pravih, neposrednih proizvajalcev!

Tudi v Mariboru se je akademski kipar odrezal z 1,2 milijona osebnega dohodka. Na drugem mestu je profesor z 937 tisočaki, na tretjem pa, skoraj neverjetno se sliši, pa je le res — upokojenec, ki je prijavil 666 tisoč dinarjev čistega osebnega dohodka! Tudi v Kranju sta si dva upokojenca priborila četrto in peto mesto. V letu

dni sta zaslužila več kot 500 tisoč dinarjev! Takih primerov, ko prejemajo upokojenci boljše osebne dohodke kot najbolje plačani ljudje v združenem delu, v Sloveniji sploh ni malo. Zato mnogi upravičeno negodujejo. Posebno mladi ljudje, ki v nekaterih krajih ne morejo do primerne kruha.

Honorarji precej večji od osebnih dohodkov

Zgovoren je tudi primer finančne delavke pri zvezi vodnih skupnosti v Ljubljani. Ženska je lani »potegnila« 605 tisočakov, od tega za redno delo le 148.000. Šišenski režiser je za svoje redno delo prejel lani 197 tisoč, poleg tega pa še 490 tisočakov za honorarno delo. Skupaj torej 687 tisoč dinarjev. Nekaterim prinašajo torej honorarji precej več kot redna plača. Tudi trikrat več!

Nogometiški se lani v Sloveniji niso kdo ve kako odrezali s svojimi zaslužki, ki pa so, vsaj v primerjavi s tem, kar so pokazali na nogometnih igriščih, še vedno zelo visoki. V ljubljanski občini Moste-Polje, v kateri je izpolnilo davčno napoved blizu 350 občanov, je največ zaslužil prav nogometiški: 760 tisočakov. Le malo manj je lani spravil v žep nogometiški Olimpije, ki stanuje v Šiški: 646.000 dinarjev. Sploh v Sloveniji ugotavljamo, da nogomet zelo veliko stane našo družbo. Tudi zares nekalitetni nogometiški, ki nimajo niti najmanjših možnosti, da bi videli in okusili slast prve lige, zaslužijo veliko več kot priznani strokovnjaki v združenem delu.

Obrtniki brez prave konkurence

In kdo so torej po uradnih davčnih napovedih največji lanskoletni »zaslužkarji« v Sloveniji? Seveda, kot smo že uvodoma zapisali, naši obrtniki. V Ljubljani je denimo lastnik kovinsko-predelovalne delavnice prijavil 2,5 milijona dinarjev čistega osebnega dohodka. Predelovalci plastike so imeli v isti, to je šišenski občini nekoliko »skromnejše« dohodke: 2 milijona, 1,6 milijona in 1,5 milijona dinarjev čistega osebnega dohodka. Ključavničar za Bežigradom je letos prijavil 2 milijona, izdelovalec gradbenih elementov v Koprnu 1,8, predelovalec plastike v Murski Soboti 2,4, gradbeni obrtnik v Ljutomeru 2,2, ključavničar in izdelovalec drobnih kovinskih predmetov v Novem mestu pa sta prijavila blizu 1,5 milijona dinarjev čistega osebnega dohodka.

Obrtniki plačajo v Sloveniji več davka na osebni dohodek kot delavci v združenem delu. Malo jih je, nimajo prave konkurence, zato jih pogosto preplačujemo. Zato tudi veliko več zaslužijo kot ljudje v tovarnah in seveda neprimerno več kot »dobro« plačani režijski delavci, ki so glede dohodka kar naprej kamen spotike.

Andrej Ulaga

Režija in lažna solidarnost

Tako kot v TGA Boris Kidrič niso hoteli sprejeti zaključnega

Ivo Kuljaj

Naš pogovor v Postojni

Globlje zaorane brazde v delu sindikata

Prva dva meseca letošnjega leta sta bila za sindikalne aktiviste »vroča«. V osnovnih organizacijah sindikata so prav v teh dveh mesecih zaključevali občne zbornice, pripraviti je bilo treba volitve, povrh tega pa so v temeljnih organizacijah združenega dela sprejemali tudi gospodarske načrte za leto, jih dopolnjevali in glede na zaostrene gospodarske razmere ponovno vrednotili posamezne postavke načrta ter plana razporejanja dohodka.

V postojnski občini so imeli občne zbornice že v prvi polovici januarja. Nekaj časa je bilo kajpak treba, da novi izvršni odbori sindikalnih organizacij in konference sindikata v delovnih organizacijah analizirajo vsebinski in organizacijski potek občnih zborov, da uredijo vtise in tudi dopolnijo programe dela sindikalnih organizacij s predlogi, ki so jih dali delavci na občnih zborih. Ko smo se pred kratkim sestali z nekaterimi sindikalnimi predsedniki na občinskem svetu ZS v Postojni, smo opazili, da so zadovoljni z opravljenim delom, čeprav se zavedajo, da je pred izvršnimi odbori sindikata obilica novih in še bolj zahtevnih nalog kot v prejšnjem mandatnem obdobju. Čas, ki je pred nami, ni naklonjen zapečkarstvu, temveč tvornemu političnemu delovanju sindikata v vseh samoupravnih okoljih pri razreševanju zagat, s katerimi se srečujemo v naši družbi. Zavest o resnosti gospodarskih težav in spoznanje, da jih je moč prebroditi le z boljšim delom in razvijanjem samoupravnih odnosov, se je kot rdeča nit vlekla skozi naš pogovor z Albinom Steglom iz Liva, Marjanom Poropetom iz SGP Gradnje, Bojanco Požar in Tonetom Kurdeljem iz Javorja, Milutinom Stamenkovičem in Ferdinandom Podbojem iz Jame, tozda Gostinstvo in z Jadranom Primožičem iz postojnskega Transavta.

Nič več le koliko bom dobil, temveč od kod bom dobil

»V Transavtu,« nam je dejal Jadran Primožič, »je popolnoma drugačno politično vzdušje, kot je bilo pred letom ali dvema. Tedaj je bilo mnogo napetosti, neurejenih odnosov znotraj kolektiva in tudi »prostih strelcov«, ki so še bolj burili duhove, kot bi bilo treba. Napetost je popustila zaradi resnega političnega dela med delavci in lahko z vsjo odgovornostjo trdim, da se delavci zavedajo resnih časov, ki so pred nami. Danes ni več takšnih razmišljanj: »Važno je, kakšno plačo dobim, drugo pa mi ni mar!« Imam občutek, da nas skrbi za boljše delo in boljše gospodarjenje sploh tako zaposluje, da skorajda ni časa za razna kreganja in spore. Trezna razmišljanja delavcev o tem, kako gospodariti, so se pokazala pri obravnavi zaključnega računa in še posebej pri oblikovanju letnega gospodarskega načrta, ki so ga delavci dvakrat zavrnila in zahtevali od strokovnih služb, da ga drugače, temeljiteje in zlasti bolj odgovorno pripravijo.«

Tej oceni Jadran Primožiča razpravljajci za našo »okroglo mizo« v Postojni niso oporekali. Le Marjan Poropet iz Gradnje je dodal, da se v njihovi organizaciji združenega dela s takimi rezultati ne morejo ravno pohvaliti, kajti medzne miselnosti pri njih je še precej in tudi mnogo zavzetega političnega in drugega dela bo še treba, da bodo to miselnost spremenili.

Pri tem pa imajo najbolj pomembne naloge sindikalne organizacije, ki morajo tako naravnati svoje delo, da bodo sproti spodbudile delavce za razreševanje problemov in za odločanje.

»Naši občni zbori osnovnih organizacij,« je dejal Albin Stegel, »so bili vsebinsko in organizacijsko pravi občni zbori članov sindikata, taki, kot po moje morajo biti. Ocene dosedanjega dela so bile kritične. Ugotovili smo, da so ravno sindikalne skupine tista mesta, kjer lahko člani odgovorno in zelo resno razpravljajo o vseh vprašanih, ki zadevajo njihovo delo in življenjske ter delovne razmere. Člani so zahte-

vali, da se ustanovi tudi več posebnih delovnih teles pri konferenci osnovnih organizacij, ki bodo spremljala uresničevanja sklepov na posameznih področjih in morajo biti hkrati nekakšna strokovno politična pomoč konferenci in izvršnim odborom sindikata pri njihovem delu. Doslej so bile to »kritične točke« pri našem delu, po drugi strani pa smo v konferenci sindikata ugotavljali, da so v prejšnjem mandatu člani zveze komunistov premalo sodelovali pri delu sindikata.

Letos smo skrbeli za to, da so v vodstvih sindikalnih organizacij dobri delavci, takšni, ki jim ljudje zaupajo in ki bodo sposobni voditi delo izvršnega odbora in osnovne organizacije. To ni bila lahka naloga, kajti ne mislite si, da se ljudje pulijo za dolžnosti v sindikatu. Človek mora opraviti svoje redno delo in potlej še delo v sindikatu. To postaja vse bolj odgovorno delo, kajti zmeraj si na »tapeti« pred delavci... Vseeno nam je nekako uspelo dobiti dobre kadre za izvršne odbore sindikalnih organizacij, tako da lahko trdim, da se je povečala odgovornost za kadrovanje v sindikatu. In prav je, kajti le tako bodo v vodstvih zares sposobni ljudje in dobri delavci, tako bo sindikat tudi nekaj pomenil.

Skupne službe še zmeraj brez poštenih meril za delitev OD

Med osrednjimi tematskimi sklopi, ki so bili v ospredju na občnih zborih, je bilo razporejanje dohodka in delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela. Vsi naši sogovorniki so se strinjali, da je storjen velik napredek za boljše vrednotenje proizvodnega in ustvarjalnega dela, da so tudi osnove in merila za delitev osebnih dohodkov delavcev v neposredni proizvodnji v glavnem dobra. Marsikje pa je

»Za samozadovoljstvo ni primeren trenutek. Napeti je potrebno vse sile, da bomo kos sedanjim zagatam pri gospodarjenju,« so menili naši sogovorniki v Postojni.

delitev po delu in rezultatih dela v skupnih službah »tabu tema«, kjer veljajo — razen v Livu — trije osnovni kriteriji za delitev (količina, kakovost in gospodarsnost), vendar niso dovolj razdelani. Milutin Stamenkovič je rekel, da v delovni organizaciji Jama še zmeraj nimajo dobrih razmerij tudi pri vrednotenju proizvodnega dela, kajti delo v pisarnah je precejeno glede na delo prodajalke, natakara in drugih. »Odnosi na tem področju se prepročasi spreminjajo in tudi naše sindikalne organizacije, kljub temu da bi morale upoštevati republiška stališča o tem, še niso opravile svojega dela. To je pred nami. Boj bo težak, vendar ga moramo izbojevati,« je dodal Stamenkovič.

»V Javorju imamo prav sedaj v javni razpravi dokument za delitev sredstev za osebne dohodke v skupnih službah,« je dejala Bo-

janca Požar. »Tudi z njim ne bomo teh vprašanj rešili za vselej, vendar smo ocenili, da je korak naprej pri nagrajevanju po delu tudi delavcev v režiji. Prav pa je, če povem, da namenamo tudi v sindikatu precej pozornosti boljšemu delu in racionalizacijam. Rezultat? V temeljni organizaciji združenega dela z manj zaposlenimi dosega večji fizični obseg proizvodnje, čeprav se iz dneva v dan srečujemo z ovirami pri preskrbi z reprodukcijskim materialom in surovinami. Lahko bi rekla, da se delavci zelo zavzemajo za normalen potek proizvodnje, skrbi jih, če kakšnega materiala zmanjka ali pride do zastoja v proizvodnji. Tudi zato, ker so od normalnega dela odvisni njihovi osebni dohodki, torej so materialno stimulirani, da teče delo nepretrgoma.«

V sindikalnih organizacijah namenajo zdaj precej pozor-

nosti socialni varnosti delavcev, zlasti tistim z najnižjimi osebnimi dohodki. Te primere razrešujejo posamezno in bojda tudi dokaj učinkovito. V »Gradnjah« se zavzemajo za izgradnjo skupnih zmogljivosti v samskih domovih za delavce postojnskega gospodarstva, v Javorju pa se lahko pohvalijo z zadržnim načinom gradnje stanovanju, v Transavtu pa so se odločili, da bodo na prvih sejah osnovnih organizacij sindikata temeljiteje spregovorili o družbenem standardu svojih delavcev, o organiziranju dopustov, rekreacije in drugih oblik krepitve družbenega standarda.

Potrebni so obiski delovnih skupin

Pred sindikalnimi organizacijami v postojnski občini je vrsta nalog, ki se jih bo treba nemudoma lotiti. Seveda se ob njih kar samo po sebi zastavlja tudi vprašanje metod političnega dela v osnovnih organizacijah sindikata. Kakšna je pomoč občinskih svetov ZS, zlasti njihovih predsedstev in republiških odborov. Posebej pohvalnih besed o tej pomoči nismo slišali. Le Albin Stegel iz Liva je dejal, da bi morali mnogo bolj krepiti pogovore delovnih skupin republiških odborov sindikatov dejavnosti, ki so se vsaj pri njih pokazale kot dobra metoda dela. »Prišli so tovariši iz sindikata kovinarskih delavcev in se brez globokoumnih besed pogovorili s člani konference ali pa izvršnega odbora o posameznem vprašanju. Takšno skupno delo obrodi sadove in je več vredno kot pa ne vem kakšni obiski.«

Temu moramo kajpak pritrlditi. Toda med vprašanji, o katerih bi morali sindikalni politični delavci v Postojni le malce več razmišliti, je tudi izobraževanje sindikalnih aktivistov. Predvidenih sredstev za družbenopolitično usposabljanje sindikalnih aktivistov lani niso porabili, prijav za občinsko sindikalno politično šolo ni dovolj. Zakaj? Precej je odvisno od programa, od predavateljev in načina dela v teh šolah... O vsem tem bi veljalo spregovoriti na seji občinskega sveta ZS, sicer bo lepa podoba razmer in dela osnovnih organizacij sindikata v postojnski občini, ki smo jo dobili v našem pogovoru, kmalu zbledela.

Marjan Horvat

SZDL danes

Usklajena politična aktivnost je pogoj za delovanje delegatskega sistema

Razvoj in krepitev frontne vsebine in narave socialistične zveze je ena od najpomembnejših nalog vseh družbenopolitičnih organizacij. Organizirano si moramo prizadevati, da bodo delegati zveze komunistov, zveze sindikatov, zveze združenih borcev NOV, zveze socialistične mladine in drugih družbenih dejavnikov ustvarjalno sodelovali v vseh demokratičnih oblikah delovanja socialistične zveze in ne le v frontnih vodstvih. Zavestna, organizirana in usklajena politična aktivnost subjektivnih sil je eden od najvažnejših pogojev za tvorno in učinkovito delovanje socialističnega samoupravljanja in uveljavljanja delegatskega sistema. To je bistven poudarek in hkrati usmeritev nedavne letne programske seje Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

S takšno svojo vlogo in usmeritvijo je socialistična zveza nenadomestljiva podlaga in opora delovnim ljudem in njihovim organizacijam v procesu uresničevanja njihovih samoupravnih pravic in dolžnosti. V praksi se vsak dan znova potrjuje, da si brez njene široko razvejane dejavnosti, brez njene usklajevalne in akcijske vloge ni mogoče prestavljati učinkovitega urejanja tako širših kot ožjih družbenih vprašanj in problemov.

Pri razumevanju frontne vloge in narave SZDL je bil v zadnjem obdobju dosežen pomemben napredek. Okrepilo se je zlasti spoznanje o nujnosti bolj nacrtnega in usklajenega političnega delovanja, pri čemer ima socialistična zveza kot frontna in množična organizacija z ustavo opredeljene pravice in obveznosti. V zadnjem obdobju ne srečujemo več podcenjevanja njene družbene vloge, manj pa je tudi tarnanja, da ji vedno znova nalagamo dodatne naloge in obveznosti.

Ob pozitivnih premikih pa imamo primere, ko se nekatere osnovne organizacije ZK, zveze sindikatov, zveze socialistične mladine in drugi družbeni dejavniki premalo vključujejo v dejavnosti in konkretne akcije socialistične zveze. Preveč se zanašajo, da bo že SZDL »sama« opravila aktivnosti, ki gredo v fronto povezanim družbenopolitičnim organizacijam. Pri tem marsikje niti ne vključijo svojega članstva, torej komunistov, članov sindikata in drugih, da bi aktivno sodelovali v okviru fronte in njenih oblik delovanja. Še se srečujemo z miselnostjo, češ da je frontnost zagotovljena že s tem, da v vodstvih in oblikah delovanja SZDL delu-

jejo člani ZK, sindikata, mladine, borci itd.

V praksi — krajevnih skupnostih in občinah — je še vedno mogoče slišati posamezne ocene in mnenja, da SZDL sicer dobro dela, delegatska praksa pa ni zadovoljiva. Ali, osnovna organizacija ZK v krajevni skupnosti in občini je v središču dogajanja, SZDL pa ni učinkovita. In dalje, komunisti zavzeto opravljajo svoje obveznosti, toda v delegatskem sistemu so premalo aktivni. Take in podobne ocene kažejo, da povsod še ne razumejo celovite vloge in dialektične povezanosti SZDL in delegatskega sistema, niti vloge subjektivnega faktorja v političnem sistemu. Kako bi bilo sicer mogoče ugotavljati — da je aktivnost SZDL in zveze komunistov dobra — delegatski sistem in praksa pa nista dovolj zaživel.

Družbenopolitične organizacije — tvorci SZDL kot fronte — se v praksi ne zavedajo dovolj svojih nalog in obveznosti. Načela in stališča so jasna. Toda pri vsakodnevnem političnem delu prihaja do težav in nesporazumov. Vodstva in delegati drugih družbenopolitičnih organizacij se marsikdaj premalo zavzeto vključujejo v frontno obravnavanje in usklajevanje aktualne družbene problematike. To pa čisto slabi akcijsko enotnost in učinkovitost politične in samoupravne dejavnosti.

V obdobju, ki je pred nami, bomo morali tudi v praktičnem političnem delu bolj zavzeto in načrtno razvijati frontno vlogo in naravo SZDL. Predvsem moramo preseči tako imenovano forumsko in često formalno frontnost, ter doseči, da bomo ob vseh pomembnih vprašanih odgovorno delovali tudi v vseh široko razvejanih demokratičnih in množičnih oblikah delovanja socialistične zveze. Učinkovitost frontnega delovanja SZDL je torej v največji meri odvisna od odgovornega praktičnega delovanja vseh frontnih organizacij in njihovih delegatov pri skupnem načrtovanju in uresničevanju sprejetih programov in nalog.

Komunisti, člani sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij morajo delovati znotraj SZDL in v vseh njenih razvejanih oblikah aktivnosti. Zveza komunistov tu uveljavlja svoja idejno-politična stališča, jih preverja, domišlja in bogati. Tu poteka bitka za uveljavljanje najnaprednejših interesov delavskega razreda, za njihovo konkretizacijo in praktično uresničitev. O dobrem in učinkovitem delovanju zveze komunistov in drugih subjektivnih sil lahko zato govorimo le, če uspešno deluje tudi SZDL kot množična in frontna organizacija, kot gibanje najširših plasti delovnih ljudi in občanov.

I. Z.

9. KONGRES

ZKS

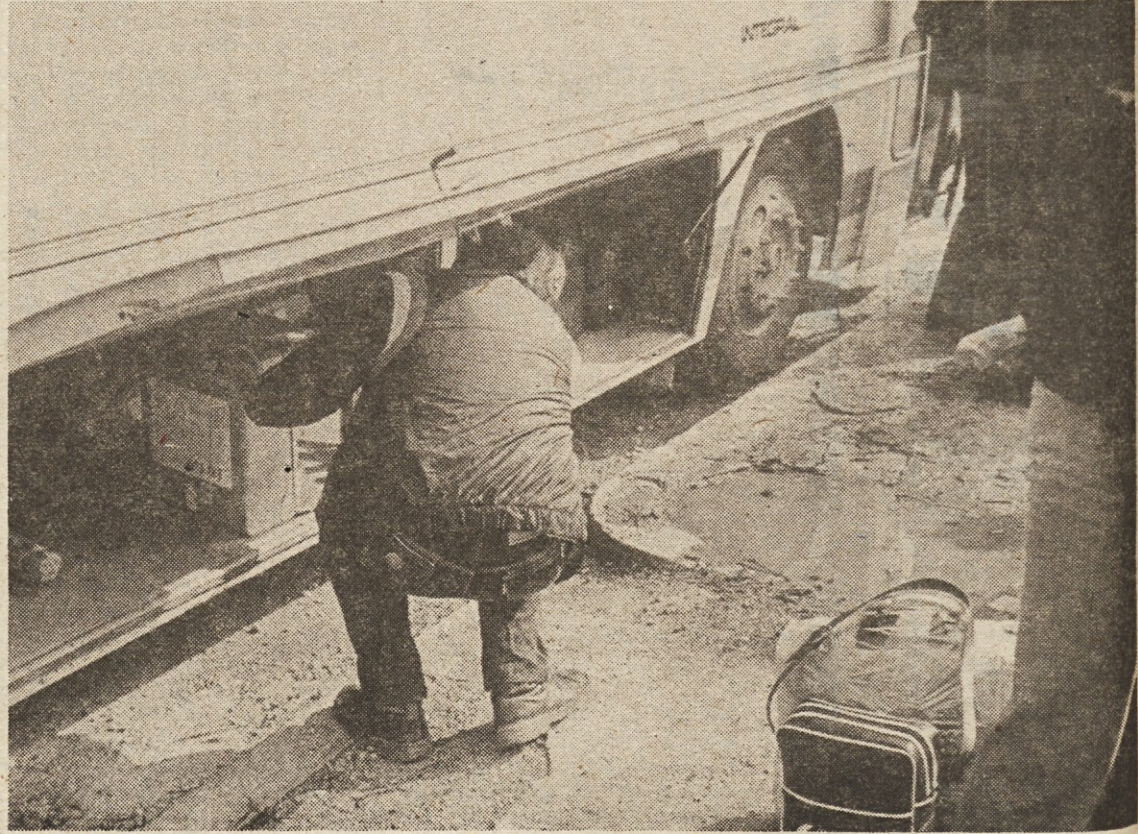
9.

KONGRES

ZKS

Ponudba in povpraševanje. Slednje je še vedno večje, kar omogoča »direktorjem« mastne zaslužke.

Avtobus se je ustavil pred krčmo.

Vsakotedenska pot v Ljubljani zaposlenih Krajišnikov

Družbena vrzel, ki polni zasebni žep

V Ljubljani je zaposleno lepo število delavcev iz drugih republik. Ob koncu tedna potujejo domov in gre za pravo družbeno akcijo, kako ta potovanja urediti, kako stopiti na prste zasebnim »direktorjem« teh prevozov. Tudi sindikat je na tem področju marsikaj obljubljal. Kaj je uresničil, smo zvedeli, ko smo prisledli na avtobus, ki ob petkih vozi delavce v Bosansko Krajino.

Petek v marcu, nekaj po drugi popoldanski uri pred »bosanskim konzulatom«. Tako pravijo delavci iz te republike okrepčevalnici Partizanov ob ljubljanski avtobusni postaji. Pred njo se zbirajo vsaki petek, največ jih je iz Bosanske Krajine. Tu čakajo na svoje prijatelje, ki utegnejo priti s svojimi

avtomobili in jih »pobratiti« na poti v domače kraje.

Večina pa jih čaka na »direktorje« avtobusnih voženj iz Ljubljane v Krajino in nazaj. Ko jim le-ti porazdelijo lističe, vredne tja do 50 starih tisočakov, se povorka napoti za staro pivnico, kjer že čakajo avtobusi.

Tako je vsak teden. Ta petek, ko smo se povorki pridružili še mi, nas je čakalo dobrih deset avtobusov. Njihovo število se seveda podvoji v času praznikov. Srečali smo se torej s svojestrnim pojavom tedenske migracije velikega števila delavcev iz te republike. Ker v njihove kraje vozita dnevno le dva redna avtobusa (že tako prepolna in ob času, ki tem delavcem ne ustreza), torej ni čudno, da je lepo število podjetnežev brž stopilo v akcijo. Kdor ne zmora lastnega avtobusa, kombija, si pomaga tako, da ga najame pri avtobusnih podjetjih. Stvar »direktorja« je, kako bo avtobus napolnil, odmaknil podjetju najemnino in

poleg tega seveda tudi sam zaslužil. Delavci in »direktorji« sami so nam pravili, da so eni pri teh poslih »zaigrali« celo premoženje, drugi pa so si kar lepo opomogli. Če lahko sodimo po večernem in nočnem življenju v Cazinu in okolici, jim brzda ne gre slabo.

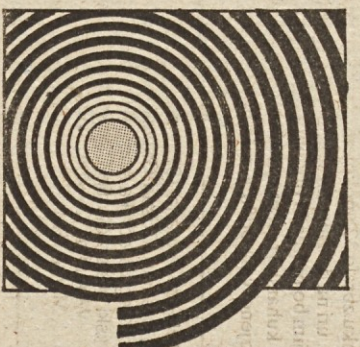
Neizpolnjene obljube sindikata

Že na začetku poti ni bilo vzdušje v »našem« avtobusu nič kaj turistično. Naporen delovni teden prej kot ne v slabih delovnih in življenjskih razmerah, je opravil svoje. Večina jih je kaj hitro zadremala, le tu in tam smo

ujeli kakšno besedo in soj na skrivaj prižgane cigarete. Na pogovor v novinarskem pomenu besede ni bilo moč misliti. Tu pa tam smo ga lahko zastavili le na nekaj »postajah«, kjer so se potniki odžejali v krčmah, ki so postavljene kot nalašč zanje. Tekel je ob svečah. Te niso gorele zaradi vzdušja, prižiga jih redukcija električnega toka, ki Hrvaško in Bosno kaj krèpko pesti.

Med pripoved delavcev, kako za vsak konec tedna potujejo domov, kjer jih čakajo družine, pa zemlja, ki vsaj za tri dni potrebuje močnih rok, so se mešale tudi bridke pripombe na delo in življenje v naši republici. Ta je negodoval nad neizpolnjenimi

obljubami sindikata, kako bo delavec omogočil urejen in cenen prevoz v domače kraje, oni je za trjeval, da sploh ne bi tako pogosto potoval domov, če... Pridružili so se mu še drugi in pripovedovali, kako se v Ljubljani v šobotu in nedeljo nimajo kam dati, kako jim ostaneta le nogometna tekma in gostilna, kar pa je še bolj utrujajoče in dražje kot dolga vožnja domov. Dva prosta dneva da pač ne morejo ždeti v samskih domovih, da jih naša dekleta bolj po strani gledajo... Negodovali so, da v nekaterih organizacijah združenega dela delavci iz Bosne uživajo dodatek za ločeno življenje, v drugih pa ne. Celó tedaj, ko gredo delat na

ODMEVI

Zakaj tako velike razlike?

Pišem vam v zvezi s člankom v DE štev. 11, z dne 18. 3. 82, pod naslovom: Zakaj tako velike razlike?

Ob branju tega pisma sem se namreč vprašal, čemu to služi. Če ste hoteli opozoriti na težak ekonomsko-socialni položaj delavca-borca tik pred upokojitvijo, potem bi morali to storiti nekoliko drugače. Opozoriti bi na primer morali, kateri so tisti defekti v družbenih odnosih, ki so tega delavca pripeljali v položaj, v kakršnem pač je. Njegov položaj ni jasn, ker niso navedeni nobeni podatki o njegovih osebnih dohodkih in drugih prejemkih, če jih ima.

Pismo, tako kot je, je nejasna obtožba nekega delitvenega sistema, katerega poglobljena hiha je, da daje enemu več kot drugemu. Delo pri tem ni omenjeno niti z besedico.

Sistema delitve osebnih dohodkov in načina njegovega uredničenja v tozdu Elektromaterial Lendava ne poznam. Poznam pa nšteto primerov, ko delavci poprek kritizirajo delitvene sisteme samo zato, ker stimulirajo pridnejše in marljivejše pri delu. Mislim, da ni treba posebej poudariti, za katere delavce gre v takšnih primerih. Posledice takih kritik pa nikakor niso nedolžne.

Izražajo se v relativno zelo skromni možnosti stimulacije za boljše delo. Ta ugotovitev velja posebno za delo izven neposredne proizvodnje, kjer »giblivi del« OD določaja na osnovi pogosto subjektivnega ocenjevanja delovnega prispevka delavca in sicer količine, kakovosti in gospodarnosti dela. Takšne uravnilovske težnje so največja nevarnost za uresničevanje stabilizacije kot izhoda iz sedanjega nezavidljivega gospodarskega položaja. Če nekako razumemo uravnilovko med najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki kot posledico strmega naraščanja življenjskih stroškov, potem tako imenovane poklicne uravnilovke nikakor ne smemo razumeti drugače kot odraz slabosti subjektivnih družbenih sil, ki se nekaterim težnjam ne znajo dovolj odločno upreti. Ena od

takih teženj se izraža tudi v pismu, ki ga objavljate.

Morda načela delitve po delu in rezultatih dela v Elektromaterialu resnično neustrezno uresničujejo. Potem je treba pokazati na konkretne pomanjkljivosti. Če jih pisec članka ni znal opisati sam, potem bi mu morali pomagati vi, ki ste za to usposobljeni.

Iz pisma tudi ni razvidno, ali ne gre v primerih, ki jih pisec navaja, ko govori o visokih osebnih dohodkih, za ustvarjalne strokovnjake, organizatorje proizvodnje ali podobne delavce, za katere je 2. konferenca ZSS sprejela stališče, da jih je treba še posebej boljše nagradjevati za njihovo delo. Vsi družbeni dejavniki se predobro zavedajo, da je uresničenje razvojne usmeritve našega gospodarstva odvisno predvsem od kvalificiranih proizvodnih delavcev in od sposobnih ustvarjalnih strokovnjakov.

Mogoče me pri mojem razglabljanju nekoliko zanaša. Mogoče tudi preveč ponavljam nšteto krat povedana sindikalna stališča o delitvi po delu in rezultatih dela. V bistvu hočem samo opozoriti, da so to okviri, v katerih je mogoče razpravljati o pravičnosti oziroma nepravici delitve osebnih dohodkov v Elektromaterialu.

Predlagam, da novinarji DE poskrbite za to, da vprašanje »Zakaj tako velika razlika?« ne bo ostalo brez pravičnega in kvalificiranega odgovora.

Marjan Zupan

Srpenica

Kemijski krožek

V Tovarni kemičnih izdelkov in krede v Srpenici so se že pred tremi leti odločili povabiti v svojo tovarno, predvsem v kemijske laboratorije, pionirje iz osnovnih šol Vladimir Nazor iz Bovca in Simon Gregorčič iz Kobariida, da bi med mladimi vzbudili večje zanimanje za poklice v kemijski stroki. Vsakih štiri najst dni se zberejo v laboratorijih temeljne organizacije učenci višjih razredov obeh šol, da bi ob teoretičnem spoznavanju in praktičnem delu še bolje spoznali skrivnostni svet kemije. Krožek vodijo inženirji in tehniki — delavci TKK, ki skrbijo tudi za pripravo vaj in praktičnega dela. Vaje so v krožku zasnovane tako, da učenci spoznajo vse od osnovnih pojmov pa do celotnega tehnološkega procesa izdelave nekaterih izdelkov.

Boris Mlekuž

Šoferski krst z računom

Pred časom sem nekje prebral, da učinkovitost našega gospodarstva bolj kot vsa inflacija, preniška storilnost in sibirski izvoz zmanjšuje čezmerna, nesposobna in trdoživa birokracija. Razjeda nas torej rja brezdušnega odnosa do ljudi, ki pod krinko nesebične »skrbni za človeka« še naprej ždi v pisarnah, komplicira sistem, si izmišlja nove zakone in predpise, čeprav še starih nismo začeli uresničevati, in tako opravičuje svoj obstoj in seveda osebni dohodek.

Sredstvo, s katerim naj bi se obvarovali tega birokratskega zla, je samoupravljanje. Ampak kaj, ko to spričo naše dozdevne premajhne zavesti tali pa kompliciranosti poti, po kateri naj bi se razredno osvobodili rojeva novo, samoupravno birokracijo, ki ji je prav zategadelj, ker se skriva pod plaščem samoupravljanja, težko priti do živca.

Spodbuda za tale razmislek je račun, ki ga lahko dobiš, če kot novo zaposlen šofer pri podjetju »Gorjanci« v Straži prvič sedeš v šofersko kabino. Kajpak ne za volan, ker ti tega mojster ne bo dovolil, ampak kot pomočnik ali sopotnik, kakor že hočete. In tako se s tovarnjakom, polnim desk, ki je pripeljal z Reke, pripelješ v Vinkovce. Vožnja pa te drago stane, tako da zlepa ne pozabiš svojega šoferskega krsta. Račun zanjo, ki pa ni popoln, ker so v njem pozabili pripisati, da si tat, se glasi takole:

»Na osnovi obvestila o vknjižbi PIK, Vinkovci RO Prehrambena inudstria, OOUR Opskrba Vinkovci št. 132-E z dne 31. 10. 81 vas bremenimo za manjko 4,420 kubičnih metrov jelovega lesa v znesku 34.483 din, od katerega imenovani plača polovico, to je 17.241 dinarjev.

Manjko je nastal ob prevozu, ki je bil izvršen na osnovi naše prevoznice št. 165807-R z dne 2. 7. 1981 na relaciji Rijeka — Vinkovci. Zveza podpisan komisijski zapisnik (močno samoupravna zveza, ni kaj, op. pisca).

Rok plačila: 15 dni.

Pisanje se tu lahko mirne duše konča, ker je najbrž odveč spraševati, če za »zadevo« vedo člani samoupravnega delavskega nadzora, disciplinske komisije in še nekateri, ki bi zanjo morali vedeti. »Skrbi za človeka« je bilo v tem primeru očito zadoščeno že z računom...

Ivo Kuljaj

Še ena nagrada in visoko priznanje našemu inovatorju v Nemčiji

Osem do devet tisoč novih idej letno

V znani nemški tovarni avtomobilov Audi v Ingolstadt, kjer izdelajo na dan 1100 avtomobilov, odmerjajo precej sredstev za nagrajevanje izumiteljev, inovatorjev in racionalizatorjev. Posebna skupina dvanajstih strokovnjakov preučí vsak prijavljen predlog in ko dokažejo koristnost zamisli, izumitelju izplačajo premijo v vrednosti 30 odstotkov od prihrankov, ki jih ima podjetje prvo leto po uveljavitvi tega izuma. Največja nagrada lahko znaša tudi sto tisoč mark, inovatorju pa za nagrado, večjo od 20 tisoč mark, tvrdka Audi podari tudi avtomobil Audi 80.

Tako nagrajevanje je zelo stimulatívno, zato vse več delavcev predlaga izboljšave in razmišlja o novostih. Oddelek za inovacije dobi letno od osem do devet tisoč novih idej, nagrade predlagateljem pa podeljujejo štiri-

poslenega na leto, medtem ko znaša delež v drugih japonskih avtomobilskih tovarnah celo 26 zamisli letno za poslenega.

Med Audijevimi inovatorji je zelo znan tudi Jugoslovan Ivan Kerčmar. Doslej je predlagal največ izboljšav in z njimi tudi največ zaslužil. Za svoje iznajdbe je doslej prejel že šest visokih denarnih nagrad in več manjših. Pred štirim leti so mu za izum dali okoli 100 tisoč mark in avtomobil.

Zdaj je spet dobil visoko nagrado — 33 tisoč mark in nov avto Audi 80. Tako je v tovarni na prvem mestu po višini nagrad in edini, ki je dobil dva avtomobila. Ker je za prihodnje leto že prijavil nov patent, je resen kandidat še za tretji avtomobil in za doslej največjo nagrado. Kot inovator je Ivan Kerčmar znan v tovarni in po vsej Nemčiji. O

Ivan Kerčmar prejema ključe za nov Audi 80, ki je poleg 33.000 mark nagrada za njegovo inovatorsko delo.

krat letno. Lani so za inovacije izplačali 932.768 mark in dodelili 9 avtomobilov. Menijo, da je veliko manjših posamičnih izboljšav za podjetje koristnejše kot prihranek posamezne velike zamisli. Zato si prizadevajo, da bi bilo število inovatorjev iz leta v leto večje. Leta 1976 so predlagali 3.808 novih zamisli, lani pa je od 20.800 zaposlenih okoli 8 tisoč članov kolektiva predlagalo 9.545 novih zamisli in izboljšav.

Vendar s temi dosežki še zdaleč niso zadovoljni, če se primerjajo z japonsko Toyota, kjer so v 1980. letu od 46 tisoč zaposlenih dobili 700 tisoč idej za izboljšanje in racionalizacijo. To pa pomeni 15 novih zamisli vsakega za-

njem so pisali mnogi nemški časopisi in strokovne revije. Med jugoslovanskimi delavci v tujini pa je Kerčmar priljubljen tudi kot sindikalni poverjenik vseh delavcev tega okolja. Ponosni smo, ker je med nami tako nadarjen iznajditelj, za katerega pa menijo, da je šele na začetku svoje izumiteljske poti. Zato menimo, da je prav, da tudi v sindikalnem listu v domovini pišemo o uspehih našega rojaka v tujini. To še bolj, ker se tudi v tujini pojavlja nek tih odpor proti zamislim in iznajdbam, predvsem pri delavcih, ki za to niso pristojni in med proizvodnimi delavci.

Bogdan Paučić

Utrujeni obrazi so zaživeli.

teren, ga slovenski delavec dobi, čeprav je le nekaj deset kilometrov od doma, delavci iz drugih republik pa ne. Tudi s plačevanjem samoprispevkov menda ni vse, kot bi moralo biti, saj ga mnogi odštevajo domači občini pa še oni, v kateri je sedež njihove organizacije...

Pomenek smo kanili nadaljevati na končni postaji v Cazinu. Pa so se postaje pred tem mestom vse pogosteje vrstile in avtobusi so se hitro praznili. Ko smo približno ob osmih zvečer le prispeli, so se delavci, kar jih je ostalo, brž razkropili. Po tedenski odsotnosti pač pohiti domov, kjer čaka žena, otroci. Tudi večina voznikov je presedla v redni avtobus za Ljubljano, vrnili pa so se v nedeljo in spet popeljali nazaj polne avtobuse. No, sogovornikov nam le ni zmanjkalo — ostali so »direktorji«.

Ostali so le »direktorji«

Nekaj smo jih spoznali med vožnjo in postanki, sicer pa jih tudi zvečer v cazinskem hotelu in

okoljskih krčmah s »pjevačicami« ni težko prepoznati. Kaj radi namreč mahajo z listnicami in jih postavljajo predse na mizo. Ni čudno, saj kar pokajo od snopičev bankovcev — tistih naših sivih, pa tudi zelenilo mark in dolarjev jih rado popestri. Ob posmehu nespretnežu, ki so mu poslali s prevozom delavcev pobrali hišo s posestvom vred, smo slišali tudi za uspešnejše poslovne usode. Omenimo pripoved, s smehom, brez obžalovanja, kako so šestčlanski kartaški družbi ljubljanski miličniki z gostinske mize pobrali kar 150.000 mark — »Pa šta?!« Ko so se »direktorji« zabavali ob polnih mizah in z veselimi dekleti (nekaj se jim jih je brž pridružilo, nekateri pa so si jih pripeljali kar s seboj iz Ljubljane, »tako, za vsaki slučaj«) smo se takole zamislili:

Prav, delavci so doma, utrujeni so in željni družine. Prav, »direktorji« slavijo še en donosen posel. Vsi so torej zadovoljni. Saj končno brez bistrih poslovnežev ti delavci sploh ne bi

mogli domov. So torej kljub služku pravcati dobrodelneži?

V nekem smislu gotovo so, to pa je smisel, ki nam ne more biti v ponos. V pomenkih s sopotniki nismo opazili, da bi bila bridka ost uperjena proti »direktorjem«. Nismo zaznali zavisti polnim denarnicam, odehtala je želja po domu. Bridka ost pa vendarle je — proti delovnim organizacijam, proti sindikatu. Jasen je odnos med ponudbo in povpraševanjem. Jasno je tudi, da se ob vsakem spodrsanju, ob vsaki vrzeli naše družbe brž najdejo oni, ki jo zapolnijo — za svoj žep seveda, ki ima kaj globoko dno.

Je pač tako v življenju — ne hudaš se na onega, ki ti pomaga, čeprav ob tem mastno zasluži. Hudaš se na tistega, za katerega meniš, da bi ti moral pomagati brez misli na svoj prid, pa je na to pozabil. Delavci, ki vsak teden lovijo najugodnejši in najcenejši način, kako priti domov, dobro vedo, kdo naj bi poskrbel za to.

Ciril Brajcar
Ivo Kuljaj

Z Rasimom Počičem, njegovo ženo in šestimi otroki smo se komajda stisnili v njegovi domačiji. No, zraven že raste nova, večja »Tudi kopalnico bo imela«, je ponosen Rasim. Ponosen še sploh, ker je kljub dvajsetletnemu delu pri gradbenem podjetju Slovenija ceste dobil le dobrih 60 tisočakov stanovanjskega posojila.

Utrinki iz Krajine

Bosanska Krajina ni prirodno bogat kraj. Pokrajina je zelo gričevnata in na soncu se beli kamenje. Vse to slikovito dopolnjujejo značilna muslimanska mesta, vasi in zaselki, bogata dediščina petstoletnega turškega jarma. Zasediti jo je moč v arhitekturi, v priimkih in imenih, v prehrani in pišči, skratka, v načinu življenja.

Krajina nas je toplo sprejela. Počutili smo se docela drugače kot pred dnevi v Zvezni republiki Nemčiji. Res je, Krajina se ne ponaša s širokimi cestami, megalomanskimi zgradbami, natančnostjo in čistočo, pa vendar se v njej počutiš človek. Ni govora o kakšni utesnjenosti, ki se nam je vsiljevala, denimo, v Frankfurtu, Stuttgartu in drugih nemških mestih, kjer ljudje vsi nekam hitijo, vred-

note v življenju pa gledajo skoč marke.

Bosna je nekaj drugega. Seveda ne trdimo, da tu ljudi ne zanimajo gmotne dobrine. Jih in trdijo se, da bi živeli lažje in bolje. Toda ob vsem tem nekako ne pozabljajo na ljudi. Medčloveški odnosi, ki se tu izražajo na vsakem koraku, so takšni, ki človeka plemenitijo.

Človek v Bosanski Krajini ni zlagan. Če se za nekaj odloči, potem to res tudi misli in naredi. Tako si je moč razložiti tudi njegovo pripadnost Titu in njegovi ideji. Krajišnik zna ceniti človeka, ki ga je prvič v njegovi zgodovini popeljal na pot lastne osvoboditve, na pot lepšega in srenejšega življenja brez tutorjev. To se vidi na vsakem koraku, vidi se na gumbicah, kjer je skoraj obvezna značka s Titovim likom ali podpisom. Tudi to je nekako povezano s toplino bosenskega človeka...

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

sti tega dela. Če te zakonske zahteve v samoupravnem splošnem aktu ni, potem poskusnega dela ni mogoče določiti in tudi ne s poskusnim delom ugotavljati strokovne in druge z delom pridobljene delovne zmožnosti.

Za delavca, ki je sklenil delovno razmerje v temeljni organizaciji, je bilo določeno trimesečno poskusno delo. Med poskusnim delom je delavčevo delo spremljala strokovna komisija, ki je po poteku dveh mesecev sprejela negativno oceno delavčevega dela, kar pomeni, da delavec ni pokazal zadovoljivih strokovnih in drugih z delom pridobljenih delovnih zmožnosti. Na podlagi take negativne ocene je komisija za delovna razmerja sprejela sklep o prenehanju delovnega razmerja. Sklep je potrdil tudi delavski svet, ko je odločal o zahtevi delavca za varstvo pravice.

Poskusno delo le, če ga predvideva samoupravni splošni akt

Po zakonu o delovnih razmerjih mora samoupravni splošni akt o delovnih razmerjih vnaprej določiti pogoje in primere, v katerih je potrebno poskusno delo (32. čl.). Poleg pogojev in primerov mora samoupravni splošni akt določiti potek, način in trajanje poskusnega dela ter spremljanje in ocenjevanje uspešno-

Sodišče prve stopnje, pri katerem je delavec zahteval sodno varstvo, je ugotovilo, da v temeljni organizaciji ni popolne samoupravne ureditve poskusnega dela, saj pravilnik o delovnih razmerjih ne določa primerov, v katerih se uvede poskusno delo, pač pa naj bi to določal pravilnik o razvidu del in nalog. Ta samoupravni akt pa poskusnega dela sploh ne predvideva.

Ker poskusno delo v pravilniku o delovnih razmerjih ni urejeno tako, kot to predvideva zakon, ker je ureditev poskusnega dela nepopolna, je temeljna organizacija ne more uporabljati. Zaradi pomanjkljive samoupravne ureditve se zato šteje, da je bilo delovno razmerje sklenjeno brez poskusnega dela. Prav zato delavcu delovno razmerje ne more prenehati, kljub negativni oceni poskusnega dela.

PRAVNIK SVETUJE Znižana dnevnic

VPRAŠANJE: Dne 21. 1. 1982 so bili v Delavski enotnosti objavljeni podatki o povprečnih stroških za prehrano in prenočišče na službenem potovanju. V zvezi s tem prosimo za pojasnilo, v katerih primerih se obročna znižana dnevnic za odsotnost na službenem potovanju od 6 do 8 ur in koliko znašajo povprečni stroški za prenočišče brez računa.

ODGOVOR: V Druženem dogovoru o skupnih osnovah za povračilo stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del in nalog (Ur. L. SRS št. 1-81) je v 9. členu določeno, da je delavec upravičen do znižane dnevnic za službeno potovanje, če je to trajalo več kot 6 ur, vendar ne več kot 8 ur, pod pogojem, da je delavec potovanje začel vsaj 2 uri pred začetkom svojega rednega dela ali pa ga je končal vsaj 2 uri po poteku svojega rednega dela. Stroški za prenočišče na službenem potovanju se praviloma vrnejo na podlagi predloženega računa in to največ do zneska povprečnih stroškov za prenočišče v hotelih B kategorije. V samoupravnem splošnem aktu pa je lahko določeno, da se stroški za prenočišče povrnejo tudi brez predložitve računa. V tem primeru naj povrčilo ne presega 40 odstotkov povprečnega stroška za prenočišče v hotelih B kategorije.

Zavod SR Slovenije za statistiko in Republiška skupnost za cene sta za četrto trimesečje leta 1981 ugotovila povprečne stroške za prehrano na službenem potovanju za čas od 6 do 8 ur v znesku 193 din, povprečne stroške za prenočišče v hotelih B kategorije pa v znesku 425 din. Povračilo stroškov za prenočišče brez računa naj torej ne bi preseglo zneska 170 din.

I. Ž.

Uresničevanje nalog na področju ekonomskih odnosov s tujino

Kje se zamotava zunanjetrgovinski klobčič

Uspešnejše vključevanje v mednarodne ekonomske tokove je ena od ključnih razvojnih nalog, ki se je bolj ali manj uspešno lotevamo na vseh ravneh — od temeljne organizacije združenega dela do federacije. Spoznali smo namreč, da je tak širok pristop potreben in da lahko okrepimo naš gospodarski položaj na mednarodnem trgu le s skupnimi močmi, z večjim delovnim prizadevanjem in odgovornim ravnanjem vseh delavcev. Nič čudnega ni torej, da subjektivne sile — še zlasti sindikat — vse češče preverjajo, kako v posameznih okoljih uresničujemo sprejete naloge na področju ekonomskih odnosov s tujino.

V Sloveniji si odgovorni dejavniki — družbeno-politične organizacije, GZ Slovenije, IS SR Slovenije, Center za proučevanje sodelovanja z deželami v razvoju in drugi — že dalj časa prizadevajo, da bi izboljšali naš zunanjetrgovinski položaj v mednarodni skupnosti, še posebej v odnosih z industrijsko razvitimi zahodnoevropskimi državami. Kot ugotavljajo, z doseženimi rezultati v lanskem in prejšnjih letih nikakor ne smemo biti zadovoljni, saj bi lahko — če bi se potrudili — še bolje gospodarili. Eden od osnovnih problemov je v tem, da premalo smotno izkoriščamo obstoječe proizvodne zmogljivosti, poleg tega pa je precejšnje število temeljnih organizacij še vedno usmerjenih v prodajo večine izdelkov na domači trg. In to kljub jasnemu dogovoru, da moramo znižati stopnjo naše zadolženosti v tujini, da bomo postopoma zmanjševali zunanjetrgovinski primanjkljaj, da je večji izvoz na konvertibilno področje strateški cilj celotne družbe in podobno.

Že vrabci na strehi čivkajo, da je ves svet v globoki ekonomski krizi. Značilno zanjo je upadanje gospodarske rasti tudi v razvitem kapitalističnem svetu, rastoči protekcionizem industrijsko razvitih držav, visoka stopnja nezaposlenosti, rastoča inflacija, poslabšani pogoji mednarodne menjave in podobno. Zgovoren je na primer podatek, da je svetovni družbeni proizvod od leta 1973 dalje rasel po povprečni 3-odstotni stopnji, v letu 1980 pa rast bruto narodnega proizvoda v zahodni Evropi ni presegala 1,3 odstotne stopnje. Tudi pogoji

kreditiranja na mednarodnem trgu kapitala so se občutno poslabšali in močno so se povečale obrestne mere.

Kljub tako resnemu položaju v svetu se pri nas še vedno povsod ne zavedajo dovolj jasno, da je ekonomska kriza — ki jo sicer vse bolj čutimo na lastni koži — dolgotrajnega značaja in da je ne bomo uspeli premagati kar čez noč. Še vedno nekatere temeljne organizacije združenega dela pojmujejo izvoz kot nujno zlo, kot sicer edini izhod iz trenutnih težav, ne pa kot pogoj za nadaljnji uspešen razvoj in stabilnejše gospodarjenje. Posledica tega je, da se ohranja monopopol poslovodnih struktur pri odločanju o ekonomskih odnosih s tujino, ki še naprej delajo »po svoje« in se zanašajo na lastno strokovno presojo, kaj izvažati in kaj prodati doma. Ne zavedajo pa se, da bi morali o tem odločati delavci, ki se zavzemajo, da bi v čim krajšem času premagali vsaj nekatere gospodarske težave. Od uspešnejšega reševanja ekonomskih vprašanj je namreč neposredno odvisen družbenoekonomski položaj delavcev.

Nekatere sindikalne organizacije še spijo

Nesporno je, da so slovenski sindikati zlasti v lanskem letu okrepili politično dejavnost na področju vključevanja v mednarodno delitev dela. Prizadevali so si, da bi z obstoječimi problemi seznanili čim večji krog delavcev, da bi jih pritegnili k njihovem reševanju. Ugotovimo lahko, da jim je to v obliki akcij, seminarjev, predavanj in podobno tudi uspelo in da je v zavesti vse večjega števila delavcev vendarle

prišlo do miselnega premika in spoznanja, da je od njih samih odvisno, kako uspešno se bodo pereči problemi reševali. Ilustrativen je na primer podatek, da se vse več organizacij združenega dela opira na bogate informacije in dokumentacijo Centra za proučevanje sodelovanja z deželami v razvoju, čeprav je res, da bi lahko bilo takih organizacij v naši republici še več. Razveseljivo je tudi, da v posameznih organizacijah združenega dela — npr. Tamu v Mariboru in Iskri v Ljubljani — namenljajo vse več pozornosti lastnim znanstvenim dosežkom in inovacijam in da tako zmanjšujejo tehnološko odvisnost od tujih partnerjev.

Kljub očitnemu napredku in naštetim zglednim primerom pa je na dlani, da z nastopi slovenskih organizacij združenega dela na tujem ne smemo biti zadovoljni. Popolnoma jasno je, da pri izvozu premalo upoštevamo objektivne tržne zakonitosti, da prepogosto kršimo dogovorjeno politiko cen in dogovore sploh, da še porabimo več kot ustvarimo — iz družbenega in osebnega žepa — da se subjektivne sile vse premalo odločno upirajo podraževanju zunanjetrgovinske politike.

Naloga osnovnih in občinskih sindikalnih organizacij torej je, da se tam, kjer je to potrebno, prebudijo iz pomladanskega dremeža in se bolj zavzeto lotijo političnega dela. To pa pomeni, da morajo preučiti lastne razmere in ugotoviti, kje in zakaj se zunanjetrgovinski klobčič najbolj zamotava in kdo je tisti, ki mora narediti red na »domačem dvorišču«.

Emil Lah

O dogajanju v Salvadorju

Salvadorsko ljudstvo bije pravičen boj

Iz Salvadorja, najmanjše in najgostejše naseljene države v Srednji Ameriki, še naprej prihajajo pretresljive novice o množičnih pokolih civilnega prebivalstva, ki so jih zagrešile polvojaške skrajnodesničarske organizacije in vojska civilno-vojaške hunte. To je dovolj zgovoren dokaz, da se kljub pripravam na volitve v ustavodajno skupščino položaj ne umirja, ampak se boj med hunto in odporniškim gibanjem celo zaostruje. Še več, zaradi vmešavanja obeh velesil v salvadorske notranje zadeve se ta latinskoameriška država spreminja v eno od nevarnih kriznih žarišč v tem delu sveta.

Salvadorski kmetje in drugi sloji ljudstva se od vsega začetka borijo za novo družbo in drugačne družbene odnose, ki ne bodo dovoljevali izkoriščanja človeka. Za sedanje razmere v državi so namreč značilne velike socialne krivice in socialne razlike. Zgovoren je na primer podatek, da ima domača oligarhija (14 veleposestniških družin) v lasti kar 97 odstotkov plantaž kave, sladkorja, banan in bom-

baža! Seveda v Salvadorju ne gre le za izjemno težak ekonomski položaj kmetov, delavcev, ampak tudi za njihov brezpraven politični položaj in usodo, ki je docela v rokah salvadorske (hunte) vlade.

Odporniško gibanje — ki po nekaterih virih šteje okoli 6000 gverilcev — se dokaj uspešno upira številno premočni vojski salvadorske hunte. Svojo vojaško dejavnost je okrepilo zlasti po zelo učinkoviti akciji konec januarja, ko mu je uspelo uničiti večino helikopterjev, ki so jih ZDA poslale huntu. Ta akcija je pravzaprav v vrstah hunte zanesla sum, češ da ji vendarle ne bo uspelo obračunati z gverilo na vojaški način.

Vidno vlogó v pokolih salvadorskega ljudstva igrajo ZDA, ki povsem odkrito — gospodarsko, vojaško in politično — podpirajo salvadorsko hunto. Kot je znano, si predsednik Reagan na vse kriplje prizadeva zagotoviti Duarteju — vodji hunte — novo vojaško pomoč. In to kljub naraščajočemu odporu proti pošiljanju vojakov v Salvador v veli-

kem delu ameriške javnosti, kot tudi v kongresu (v predstavnem domu in senatu). Reaganov »argument« v javnosti je, češ da je v Salvadorju dosežen napredek pri spoštovanju in varstvu človekovih pravic?!

Cinizem ameriške politike in predsednika Reagana jasno opozarja najmanj na dvoje: da so ZDA prebolele tako imenovani vietnamski sindrom in da krepijo militaristično politiko na zunanjepolitičnem področju. In drugič, ameriška vlada se ne zaveda dovolj, vsaj tako je videti, da na ta način izgublja zaupanje demokratičnih in naprednih sil v svetu, ki so se slepile z iluzijo, češ da so se ZDA po porazu v Vietnamu odrekle ekspanzionistični politiki, še posebej v Latinski Ameriki.

Nenazadnje tudi pravic salvadorskega ljudstva do svobode ni mogoče zatreti za dalj časa. V tem je — zgodovinsko gledano — skrit odgovor na vprašanje, kakšna usoda čaka grobo blokovo politiko v spopadu z naprednimi silami človeštva.

Emil Lah

družboslovna zbirka **DE**

PRAVKAR IZŠLO!

Dr. Bogdan Kavčič:
SAMOUPRAVNA ORGANIZACIJA DELA

Cena 470 dinarjev.

Novo, izvirno delo predstavlja prvi poskus sistemiziranja delnih spoznanj o teoretičnih podlagah samoupravne organizacije dela; knjiga vsebuje vrsto izvirnih predlogov in rešitev, ki se bodo postopno tudi praktično uveljavili in bo koristen pripomoček tako za študij samoupravne organizacije kot za iskanje praktičnih ukrepov.

Knjigo lahko naročite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43 in knjigarna DE, Tavčarjeva 5 v Ljubljani; kupite jo lahko v vseh knjigarnah po Sloveniji.

NAROČILNICA

Pri TOZD DE, Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo izvodov knjige dr. Bogdana Kavčiča: SAMOUPRAVNA ORGANIZACIJA DELA.

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika: Datum:

(Žig) (Podpis naročnika)

Mednarodno sindikalno gibanje (8.)

Ameriški sindikati zunaj mednarodnih central

Oktober lani je Založba Delavske enotnosti v zbirki Knjižnica Sindikati št. 42 izdala priročnik Andreja Škerlavaja z naslovom: Sindikalno gibanje v svetu. Le-ta je namenjen — kot je v uvodu zapisal avtor — predvsem mlajšim sindikalnim aktivistom kot sistematična informacija, da bi laže razumeli sodobna dogajanja v sindikalnem gibanju. Zaradi aktualnosti in zanimivosti obravnavane teme za širši krog bralcev časnika DE smo se v uredništvu odločili za objavo občutno skrajšanih in vsebinsko prirejenih poglavij omenjenega priročnika.

Ameriška federacija dela se je zavzemala — predvsem kot poklicni sindikat — za boljše delovne razmere in za kolektivne pogodbe. Potem ko je imela

1920. leta že 5 milijonov članov, je v ZDA nastopilo obdobje antisindikalizma v industriji. Okoli leta 1935 pa je sindikalno gibanje dobilo ponovno večje svo-

boščine. Sindikati so se pričeli organizirati tudi na industrijski osnovi in 1938. leta je bil ustanovljen Kongres industrijskih organizacij. V letih 1946 in 1947 je v ZDA prišlo do množičnega stavkovnega gibanja, v katerem je sodelovalo 4,5 milijona delavcev. Tedaj sta se tudi zblizala Ameriška federacija dela in Kongres industrijskih organizacij, kar je leta 1955 pripeljalo do njihove formalne združitve.

Dejavnost ameriških sindikatov nam je znana bolj z vidika njihove mednarodne politike, za katero je bil zmeraj značilen agresivni antikomunizem in delovanje v interesu ameriške dominacije v svetu. Glavna ameriška sindikalna centrala AFL — CIO je politično blizu demokratiški stranki. Prek posebnega ameriškega inštituta za razvoj »svobodnega sindikalizma«, ki ga financira zunanje ministrstvo ZDA, deluje v Latinski Ameriki, Afriki in Aziji izključno v smeri zagotavljanja ameriškega političnega in gospodarskega vpliva, pri čemer se ne odreka niti sodelovanju s CIA (ameriška obveščevalna služba).

V specifičnih družbenih ra-

zmerah, ob pospešeni industrijski revoluciji in intenzivnem kapitalističnem razvoju v ZDA nikoli ni bilo močnega socialističnega in komunističnega gibanja. Zato tudi do kake trdnjše povezave z evropskimi sindikati ni prišlo, razen pritiska nanje, da bi se popolnoma podredili ameriški zunanji politiki. Tako danes ameriški sindikati delujejo zunaj obstoječih mednarodnih central.

Morda je zanimivo še, kako sta v ZDA urejeni sindikalna in delovna zakonodaja. Tam ureja področje znani Zakon o delovnih odnosih, ki ureja socialne spore med sindikati in delodajalci na zvezni ravni. Ta zakon, ki je bil sprejet po velikih delavskih stavkovnih gibanjih 1947. leta, zelo omejuje sindikate in sindikalne pravice (spomnimo se, da je bila leta 1947 v ZDA antikomunistična histerija, znana pod imenom lov na čarovnice). Po tem zakonu morajo sindikati npr. najaviti stavko dva meseca vnaprej, prepovedane so stavke proti vladnim ukrepom, sindikalni voditelji morajo predložiti potrdilo, da ne pripadajo komunistični partiji ZDA. Leta 1959 je bil ta zakon dopolnjen še z dodatnimi

omejitvenimi odredbami in niti ameriška sindikalna centrala do danes ni uspela ublažiti te zakonodaje, ki je očitno uperjena zoper razvoj kakršnihkoli socialističnih teženj v sindikalnem gibanju ZDA.

Za to gibanje so značilne še mnoge posebnosti. Med njimi naj omenimo le tri: izredna pestrost sindikatov (v AFL — CIO je včlanjenih kar 208 sindikatov najrazličnejših vrst, od poklicnih do lokalnih in industrijskih), sorazmerno močna profesionalizacija in izredno razvejan in decentraliziran sistem kolektivnih pogodb.

Za sindikalno gibanje Kanade, ki je v mnogočem pod vplivom ameriškega in ima podobne značilnosti, velja poudariti, da je sicer zelo vplivno, vendar je spričo nacionalnih sporov razdeljeno med angleškim in francoskim delom Kanade. Vodilna sindikalna organizacija v Kanadi je Kanadski sindikalni svet, ki združuje sindikate s skupno več kot milijon članov. V francosko govoreči deželi Quebec pa delujeta Konfederacija nacionalnih sindikatov in Federacija delavcev Quebeca. To sindikalno

združevanje na nacionalni osnovi v francoskem delu Kanade je nastalo med drugim tudi kot rezultat sorazmerno velike ekonomske zaostalosti tega dela Kanade v primerjavi z angleškim.

Zavest o pripadnosti podjetju

Na Japonskem so bili ustanovljeni prvi sindikati ob koncu 19. stoletja in sicer pod vplivom ameriške federacije dela. Kmalu so bili prepovedani, toda že po prvi svetovni vojni je nastal prvi večji sindikat socialistične usmeritve SODOMEI. Kmalu je razpadel v idejno različne organizacije, z militarizacijo Japonske v tridesetih letih pa je bilo sindikalno gibanje zatrto. V povojnem obdobju so sindikati na Japonskem, z manjšimi stagnantnimi obdobji, postajali vse večji in danes je vključenih v sindikate okrog 12 milijonov ali 33 odstotkov zaposlenih.

Najizrazitejša značilnost japonskega sindikalnega gibanja je prevladujoči podjetniški tip sindikata. Nadaljevanje prihodnjic

Dvajset delovnih organizacij prigospodarilo skoraj vso lanskoletno izgubo slovenskega gospodarstva

Kaj je zdrava presoja: stečaj ali sanacija

Neugodne napovedi poznavalcev, da bodo izgube v lanskem letu večje kot v letu poprej, so se uresničile. Izgube so večje kar za več kot tri četrtine, osem desetih vseh izgub pa delovne organizacije niso uspeli pokriti do zaključnega računa. Izgube so se v zadnjih treh mesecih še povečale (za 46 odstotkov), namesto da bi se zmanjšale, kar kaže na lanska neugodna gospodarska gibanja. Izgubo v skupnem znesku prek 4,42 milijarde din je prigospodarilo 156 organizacij združenega dela, v katerih je zaposlenih več kot 31.000 delavcev. Več kot polovica med njimi (81 ozdov s 17.800 zaposlenimi) ni mogla pokriti vse izgube. Nepokrita izguba znaša 3,61 milijarde dinarjev.

Večina vseh izgub (86 odstotkov izgub in 95 odstotkov nekritih izgub) je imelo 20 delovnih organizacij, po predhodnih podatkih SDK: IMV 1,25 milijarde din, TGO Gorenje (brez izgube v Körtingu) 1,09 milijarde, ZP Iskra 308,9 milijona din, Salonit Anhovo, tozđ Cement Skale 210,5 milijona din itd. Seveda je izguba, ki jo omenjamo, nastala v lanskem letu, torej iz tekočega poslovanja. Slika pa se takoj spremeni, če zraven pristojeemo še obveznosti iz preteklih let, na primer vračanje anuitet za najeta domača in tuja posojila. Tako mora Salonit Anhovo tozđ Cement Skale odplačati še za dobro milijardo dinarjev dolgoročnih finančnih bančnih kreditov ter neodplačanih tujih in domačih komercialnih kreditov v vrednosti 652 milijonov dinarjev. Zaradi ponavljajočee se izgube v vseh štirih letih, odkar ta tozđ proizvajajo klinker in cement, obveznosti ne le da se ne zmanjšujejo, ampak celo naraščajo zaradi vse večjih tečajnih razlik. Tako se je Salonit Anhovo znašel v položaju, ko sam ne zmore več pokrivali svojih obveznosti in zato je tudi pred dokaj negotovo bodočnostjo. V najbolj neugodni inačici razpleta ne bo našel dovolj sanatorjev, ki bi bili pripravljeni prevzeti njegova bremena nase in bo treba uvesti stečajni postopek. Skorajda ne verjamemo, da bo do tega prišlo, saj je proizvodnja cementa ter cementnih izdelkov strateškega pomena. Lahko pa bo taka usoda doletela — katero od delovnih organizacij, ki ne more konkurirati z boljšimi in cenejšimi izdelki. Čeprav je takšen ukrep boleč za vsak kolektiv, je vendarle prav, da začnemo odločneje zaustavljati tiste stroje in tozde, ki prinašajo izgubo in nimajo možnosti, da bi se dolgoročno postavili na noge. Takšna proizvodnja samo požira sredstva, ki bi jih še kako lahko porabili koristneje.

Dogovor o akciji

V republikih so se odgovorni dejavniki (Izvršni svet, Skupščina, Gospo-

darska zbornica in drugi) dogovorili že lansko jesen, da bodo pospešili in okrepili, zlasti pa čimbolj uskladili dejavnosti za odpravljanje vzrokov izgub v lanskem letu. Osrednjo vlogo so prevzela splošna združenja tozđov pri gospodarski zbornici, katerih poglavitna naloga je ugotovljati vzroke izgub v vsakem tozdu in predlagati trajnejše rešitve za odpravo motenj v gospodarjenju in vzrokov za izgube. Uresničitev tega cilja (se pravi odpravljanja motenj v gospodarjenju in vzrokov za izgube) je zlasti pomembna za tiste delovne organizacije, kjer že vrsto let poslujejo z izgubo ali pa tam, kjer so (novonastale) izgube zelo velike. Takšni primeri so Cementarna Anhovo, klavnice, Rudniki svinca in cinka Mežica in še drugi, na novop pa so nastale velike izgube v TGO Gorenje in IMV. Vzroki za izgube so »klasični«: neučinkovite naložbe, tovarne, zgrajene pretežno s krediti, slabo izkoriščene proizvodne zmogljivosti, nezagotovljeni viri surovin in energije in še nekateri drugi vzroki.

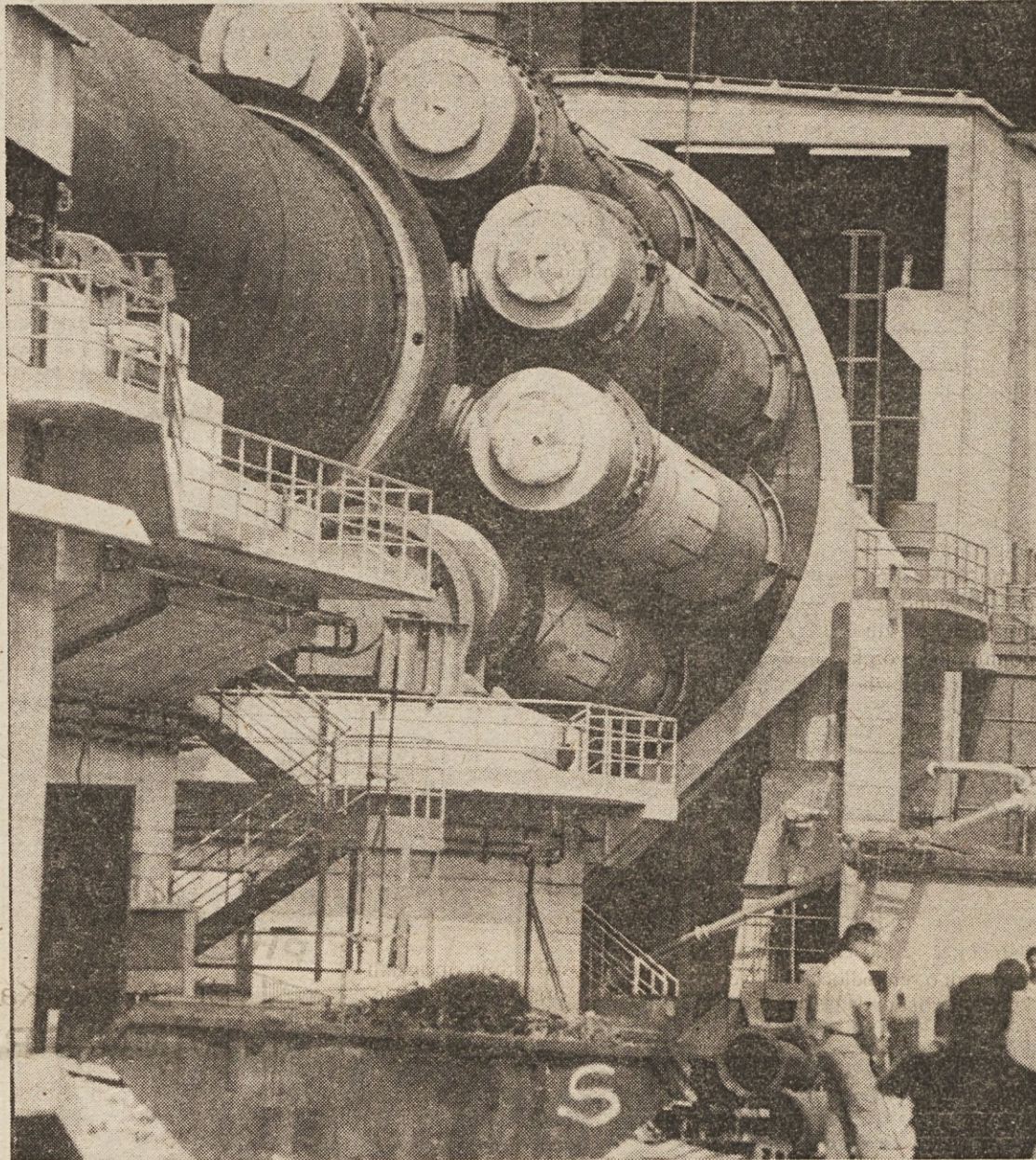
Kako pokriti izgube in odpraviti vzroke zanje?

Vsekakor so merila, s katerimi bodo merili delež objektivnih in subjektivnih dejavnikov pri ustvarjanju motenj v gospodarjenju ter izgub, letos strožja in bolj »objektivna« kot kdajkoli. Vendar pa je tudi res, da bodo odgovorni dejavniki, ko bodo ugotovili vzroke za težave, najprej poiskali vse poti, po katerih bi bilo mogoče te težave trajneje razrešiti, in šele potem bodo prizadeti kolektiv postavili pred neprijetno dejstvo, da je boljše prenehati s proizvodnjo, ki prinaša izgubo.

Primer Salonita Anhovo

Primer, kako razreševati dolgotrajne težave, je reševanje težav Salonita Anhovo oziroma njihovega tozđa Cement Skale. Nova cementarna je bila zgrajena pred dobrimi štirimi leti s sredstvi bank in 70 sovlagateljev in drugih tozđov Salonita

poglobljenim raziskovalnim delom mogoče proučevati in iskati rešitve, nekateri pa zahtevajo širše družbeno vrednotenje oziroma opredelitev. Posebna delovna skupina zdaj v okviru projekta združuje rezultate posameznih raziskav v skupno gradivo. Pri pripravljanju teh gradiv se je izkazalo, da so nekatera vprašanja takšne narave, da jih ni mogoče reševati samo v okviru ozke strokovne razprave. Zato so na pobudo projektnega sveta raziskav raziskovalci priredili razpravo skupaj s svetom Marksističnega centra CK ZKS, saj je prav Marksistični center prostor, kjer je mogoče zastaviti širša družbena vprašanja v zvezi s predvidevanji dolgoročnega razvoja Slovenije. Nobenega dvoma pa ni več, da bo Slovenija morala izbrati koncept selektivnega gospodarskega razvoja, katerega posebna značilnost bo izrazito intenziven tehnološki razvoj. V to nas silijo razmere na področju energije, surovin in zaposlovanja, pa še nekateri drugi. Tudi drugi okviri našega jutrišnjega dela in življenja postajajo (vsaj v predvidevanjih) vse

Slika: Janez Zmec

Anhovo. Žal ta tozđ doslej še ni posloval brez izgube, ki je v lanskem letu dosegla višino 210 milijonov dinarjev. Hkrati mora kolektiv v naslednjih treh, štirih letih vrniti domačim poslovnim bankam več kot eno milijardo dinarjev, tujim in domačim dobaviteljem odpreme pa 652 milijonov dinarjev (skoraj 600 milijonov v devizah). Ob tem se obveznosti deviznega vračanja nenehno večajo, saj vrednost dinarja iz leta v leto pada. Vse to so sredstva, ki si jih je kolektiv sposobil, da je lahko zgradil novo cementarno (tozđ Cement Skale). Nova cementarna je bila zgrajena pretežno s posojili, le 9 odstotkov

vrednosti je prispeval kolektiv sam iz svoje akumulacije. Čeprav je kolektiv tozđa Cement Skale zdaj že odpravil vse začetne proizvodne težave (zaradi opreme) in izdeluje največ klinkerja in cementa na zaposlenega v Jugoslaviji — ima torej visoko produktivnost — zaradi tako visokih obveznosti in še neprebradenih težav v poslovanju ne more na zeleno vejo.

Posojila — palica z dvema koncema

Vzroki za težave so znani: neu-

cementarnah, ki uporabljajo domač plin (cementarna v Beočinu na primer), cene cementa pa so višje (za 11 %) šele od maja lanskega leta. Na izgubo pa so seveda vplivale tudi težave pri utekanju peči v cementarni (okvare!), zato v novi cementarni niso izdelali toliko klinkerja in cementa, kolikor so načrtovali.

Poleg vsega tega so konec lanskega leta prenehale tudi obveznosti sovlagateljev do Salonita Anhovo in tako bodo le-ti pokrili samo še del (dobro tretjino) lanskoletne izgube v skladu

Kolektiv Salonita Anhovo je pripravil več predlogov, ki bi jih morali uresničiti, da v bodoče ne bi bilo več izgub. Na prvo mesto je postavil izpolnjevanje proizvodnega plana. Zdej, ko je doba utekanja peči mimo in ko vse naprave odlično delujejo, res ni več razlogov, da ne bi izdelali toliko klinkerja in cementa, kolikor so si zastavili v letnem gospodarskem načrtu (580.000 ton klinkerja, oziroma 645.000 ton cementa in 80.000 ton klinkerja za staro cementarno). Drugi pogoj je prenos neodplačanega dela dolgoročnih finančnih kreditov na sovlagatelje (1,03 milijarde dinarjev), pri čemer bi morali le-ti podpisati dogovor o sporazumni sanaciji tozđa Cement Skale, podpisniki pa bi morali biti tudi poslovne banke, ki so dajale posojila, skladi skupnih rezerv gospodarstva, splošna združenja pri GZ, ustrezni komiteji IS SRS, sindikat, republiška skupnost za cene in družbenopolitične skupnosti na ravni občine in republike. Po tem dogovoru naj bi vsi, ki so dajali posojila (poslovne banke, skladi skupnih rezerv) vsak za svoj del olajšali pogoje vračanja (večletni moratorij, daljši rok vračanja, odplačevanja v obrokih, ne v obliki anuitet itd.). V Salonitu Anhovo predlagajo še dva dolgoročna ukrepa: sprotno prilagajanje cene cementa rasti stroškov energije in pa znižanje prometnega davka na cement. Tako bi imeli večji »manevrski prostor« za gibanje proizvodne cene cementa. Ti ukrepi, poudarjajo v Anhovem, bi morali biti sprejeti takoj in hkrati, da bi kaj zalegli. Le »znižanje« prometnega davka je takšen ukrep, ki ga realno ni moč takoj doseči.

Kaj bodo odločili sovlagatelji

Moramó povedati, da so našete ukrepe vsi družbeni dejavniki na ravni občine in republike sprejeli kot dobro začetno pot za sanacijo. Tudi poslovne banke so pristale, da olajšajo odplačilne pogoje za najeta posojila, tudi republiški sklad skupnih rezerv. Prav tako je skupščina sovlagateljev na svoji jubilejni deseti seji pred nekaj dnevi sprejela predlog za sporazumno sanacijo kot dober izhod iz težav in ga sklenila predlagati vsem svojim članicam, trgovskim organizacijam z gradbenim materialom in drugim neposrednim odjemalcem (gradbenim podjetjem), naj ga podpišejo in s tem prevzamejo del bremena Salonita Anhovo in odgovornosti za uspešno sanacijo na svoja pleča. Odločitev bo »padla« v roku enega meseca in čeprav je zlasti trgovina v dokaj težkem gospodarskem položaju, je velika verjetnost, da bodo sovlagatelji v tozđ Cement Skale še enkrat izkazali svojo solidarnostno zavest. Prizadeti kolektiv sam pa naj bi po sporazumni sanaciji prevzel odplačevanje komercialnih domačih in tujih posojil (652 milijonov dinarjev).

Resda je bilo čuti nekatero glasovo, naj bi novo cementarno v Anhovem raje ukinili, toda kaže, da bo le zmagala zdrava presoja.

Boris Rugelj

z določili prvega samoupravnega sporazuma o sovlaganju. Preostale pa so še nepokrite obveznosti do poslovnih bank ter domačih in tujih dobaviteljev opreme, ki so opremo prodali na kredit. Milijarda in šeststopenpetdeset milijonov dinarjev, vsega skupaj, od tega skoraj 600 milijonov deviznih dinarjev.

Sporazumna sanacija edini izhod

Rešitev je samo ena: olajšati breme kolektivu in ustvariti takšne gospodarske razmere, da v bodoče ne bi več nastajala poslovna izguba.

sko dejavnost posegel računalnik, je doživela sestava zaposlenih ponovne pomembne spremembe predvsem v korist servisnih dejavnosti. Zaposlenost v njih je narasla od 12 do 35 odstotkov. Delež zaposlenih v kmetijstvu se je bistveno zmanjšal; upadel je s 25 na 6 odstotkov.

Predvidevanja razvoja do leta 2000 in naprej kažejo, da se bo pomembno okrepila zaposlitev v servisnih dejavnostih in bo znašala več kot 60 odstotkov, da pa bo delež zaposlenih v industrijski proizvodnji upadel od 25 na 6 do 10 odstotkov. Ocene o tem niso enake, vendar je jasno, da bo število zaposlenih v proizvodnji močno upadlo. Kmetijstvo bo zaposlovalo v visokorazvitih deželah le še 2—3 % vsega prebivalstva.

In kako je pri nas?

Emil Milan Pintar na to vprašanje takole odgovarja: — Iz naših sedanjih prizadevanj in političnih stališč izhaja (vse večji pomen proizvodnega dela!), da se bo delež zaposlenih v proizvodnji v letih 1990—2000 v

Sloveniji gibal med 50—60 odstotkov (vseh zaposlenih). Ta napoved ustreza tudi sedanjim razmeram v izobraževanju, kjer si prizadevamo doseči razmerje 70 : 30 (proizvodni : neproizvodni poklici).

Po drugih napovedih, ki temelje na ugotovitvi, da se da sleherno ekonomsko krizo preseči le z osvojitvijo novega tehnološkega napredka in se opirajo na podatke o podobnih dogajanjih v svetu, bo — če bomo želeli ostati vključeni v svetovno proizvodnjo — v teh letih v neposredni proizvodnji delalo le še okrog 35 odstotkov vseh zaposlenih. Če bo res tako, bo to zelo močno vplivalo na oblikovanje sistema izobraževanja na vseh ravneh (definiranje »profilov«, mobilnost učnih programov, sistemi prilagajanja oziroma preusmerjanja itd.).

Dr. Lojze Sočan ocenjuje, da ima Slovenija stvarne možnosti, da že v sedanjem srednjeročnem obdobju razvoja odpre 40.000 ali celo 50.000 visokoproduktivnih delovnih mest, v tem deset-

letju pa celo 150.000. S tem se npr. Sloveniji odpirajo možnosti, da doseže že v letih do 1990 visoko gospodarsko rast in tudi uspešno rast izvoza. In še — kar je celo pomembnejše od stopnje gospodarske rasti — ustvarimo lahko objektivne osnove, da bi izšolani slovenski inženirji in drugi strokovnjaki doma sodelovali pri izdelavi visokokakovostnih projektov — od elektronike, strojništva in drugih dejavnosti. Če v takšne projekte ter v tehnološki razvoj in znanje ne bomo vlagali, takšnih delovnih mest v Sloveniji ne bomo imeli. V tem primeru se Sloveniji ponuja grenka alternativa razvoja: domači strokovnjaki bodo zapuščali Slovenijo in se zaposlovali v predvidenih obratih Siemens za mikroelektroniko v Gradcu in Beljaku ter sodelovali v drugih podobnih projektih v sosednjih deželah oziroma v Jugoslaviji. To bi pomenilo sprijazniti se z zaostajanjem slovenskega gospodarstva za razvojem drugod in prekiniti dosedanja uspešna prizadevanja za njegovo preobrazbo.

(Se nadaljuje)

Problemi in dileme dolgoročnega razvoja Slovenije (17.)

Kako bomo živeli jutri

Piše: Vinko Blatnik

Raziskovalno delo pri opredeljevanju možnosti in perspektiv dolgoročnega razvoja Slovenije prehaja v drugo fazo. Sodelavci projekta »Slovenija 2000« so doslej opravili 30 raziskav in dognali, da so nekateri problemi izrazito tehnične narave in jih je s

Giposs obtožuje, vendar letijo obtožbe tudi nanj

Pogodba ali slepe miši

O zapletljajih z novimi stanovanji v Dravljah smo v našem časniku že precej pisali. Okoli njih smo nanizali vrsto težav, s katerimi se ubadajo udeleženci stanovanjske gradnje, prisluhnili smo obtožbam in samoobtožbam v Gipossu, poslušali o zadregah šišenske komunalne skupnosti in te dejavnosti nasploh... Po vsem tem motanju mimo in čez čeri stanovanjske gradnje v Sloveniji smo se prejšnji teden srečali še s kupci novih stanovanj v Dravljah.

Med vsemi prejšnjimi pogovori smo lahko spoznali, da prav nobenemu med člani stanovanjske gradnje ni z rožicami postlano. Kar naprej pa se je kot črna nit vlekla ugotovitev, da bo račun za vse vrzeli in slabosti na koncu plačal kupec stanovanja. Če ne ta, ki se je vselil letos, pa oni, ki se bo vselil naslednje leto, čez dve leti... Približno takole smo došli: cene materialov rastejo, zamude vsepovsod, kakovost bolj tako... vsak člen v gradnji meni, da ni kriv in posledice skuša torej zvrniti naprej, dokler se vse skupaj ne ustavi — pri kupcu seveda. Tudi ta (upravičeno) meni, da ni kriv, v žep mu pa vendarle sežejo.

»Prepričani smo?«

Skušajmo to razmišljanje utemeljiti. Pri tem nam bo v lepo

stanovanja dobili celo nekaj prej. Ker so gradnjo poleg mrzlih zimskih dni podaljševali še občasno pomanjkanje materialov, spremembe zazidalnega načrta in s tem tehnične dokumentacije za komunalno urejanje, je na videz vse v redu. Vendar...

Ta vendar so dodali delegati porabnikov (kupci torej) na omenjeni skupščini. Že začela se je vroče in ni čudno, da je kaj hitro zavrelo.

Je zima za GIPOSS daljša?

Vroč začetek je povzročila skorajda polurna zamuda zaradi nesklepčnosti. Dokler se delegatov le ni nabralo do najnujnejšega števila, smo poslušali takšne govorjanje: »Že trikrat smo prišli zaman! Kar brž ugotovimo, koga ni in zaostriamo njegovo odgovornost! Ja, ugotovimo kaj lahko, ti pa zaostri, če moreš?!

Sicer pa, kaj boš zaostroval, kdo bo pa hodil tolikokrat zaman — in sploh, zakaj bi hodili, saj ni gradiv. Kaj so pa strokovne službe sploh pripravile...?!

Da bi kazalo marsikaj pripraviti, se je brž pokazalo. Kupci so namreč menili, da mora Giposs, namesto da bi mu priznali podaljšanje roka, plačati penale. Po podpisani pogodbi bi se morali vseliti že 27. oktobra lani. O vsakem podaljšanju bi moral izvajalec obvestiti najkasneje po osmih dneh — čakal pa je kar nekaj mesecev. Poleg vzrokov za zamudo, ki smo jih že omenili, so kupci omenili tudi »zafušano« fasado, ki da jo je Giposs »jemal gor in dol« in nikakor niso hoteli verjeti izvajalcu, da fasada ni povzročila niti dneva zamude.

Razprave lahko strnemo: »Lani aprila smo sklepali pogodbo. Giposs je tedaj gotovo že vedel, koliko zimskih dni je za njim, a je vseeno podpisal oktobrski rok. Nihče mu ga ni vsiljeval, sam je bil zanj, da bi čimprej »pokasiral«. Zdaj, po letu dni pa vleče na dan lansko zimo. Tu nekaj ne bo v redu. Se sploh, ker je za vse graditelje po Sloveniji veljalo v tem obdobju 26 zimskih dni, Giposs jih hoče pa kar dobrih 100. To je celo več kot je bilo v tem času delovnih dni, pozabili

Bo močnejša metodologija ali pogodba?

Ivo Kuljaš

so na nedelje, praznike... Zakaj le so s temi zimskimi dnevi začeli šele po 18. februarju, ko smo stanovalci vložili zahtevek za penale, kot nam gre po pogodbi?! Le čemu bi mu zdaj oprostili, ko pa nam tako brž in neusmiljeno zaračunajo zamudne obresti?!«

Čemu so seje nesklepčne!

Bolj kot so predstavniki Gipossu mahali z veljavno metodologijo in podatki meteorologov, bolj so kupci vztrajali pri svojem. Niso se hoteli meniti o zimi, ki je že davno mimo in čudili so se Gipossu, da zime ne upošteva pri načrtovanju. Posmehovali so se, da od zime pač ne moreš pričakovati posebne vročine in kopanja na Savi. In če se že sklicujejo na podatke — čemu jih potem po »nekakšni svoji logiki« še podaljšujejo za nekaj dni?

Pustimo zdaj strokovno plat ob strani. Pogajanja o zimskih dneh in zamudi bo moralo pač presekat mnenje pristojnih strokovnjakov. Zamislimo pa se nad drugimi očitki in pomisleki, ki so jih nizali razpravljalci:

»Čemu sploh sklicujejo seje brez temeljite in celovite strokovne podlage za razpravo in odločanje? Čemu bi zdaj kupci v pogajanjih »na pamet« popuščali, ko pa nam nihče in nikoli ni spregledal niti pare? Imamo pač podpisane pogodbe in zahtevamo, da se jih drži vsi podpisniki. S penali, ki sežejo največ do 5 odstotkov cene stanovanja, bi radi vsaj malo omilili ceno, ki že tako za 35 odstotkov presega ceno stanovanjske površine v Fužinah.«

Najbolj pa nas je zbedel konec. Razmišljanje kupca, da je pogodba zanj veljaven dokument, da se ga drži vselej in v celoti, da to pričakuje tudi od izvajalca, je naletelo na posmeh Gipossovih predstavnikov. »Pa nas tožite! Če zahtevate pogodbene kazni, jih bomo zavrtili, vi pa zgublajte čas in denar na sodišču, kjer boste tako ali tako izgubili.«

Če smo se v začetku čudili nesklepčnosti tako pomembnega sestanka, se zdaj nismo več. Čeprav je Giposs podpisal pogodbo, čeprav prizna, da je s krepko zamudo obvestil kupce o podaljšanem roku, se zdaj namesto dogovarjanja (ali je ob jasnih določilih pogodbe sploh potrebno?) izmika na sodišče. Dogovarjanje, sporazumevanje, delegatski odnosi — lepe besede, dokler je z njimi moč sklepati in včasih tudi izsiljevati kupca. Ko pa ta zahteva svoje...

Ciril Brajer

Pičla naložbena mošnja ogroža srednjeročni plan premogovništva

Ko se lotimo ocenjevanja položaja jugoslovanskega premogovništva, nikakor ne moremo mimo prizadevanj sindikatov — omenimo akcijo za samoupravne sporazume med vsemi rudniki premoga in proizvajalci rudarske opreme, uspešna prizadevanja za osebne dohodke rudarjev, za samoupravni sporazum o minimalnih standardih življenjskih in delovnih razmer v rudnikih z jamsko proizvodnjo...

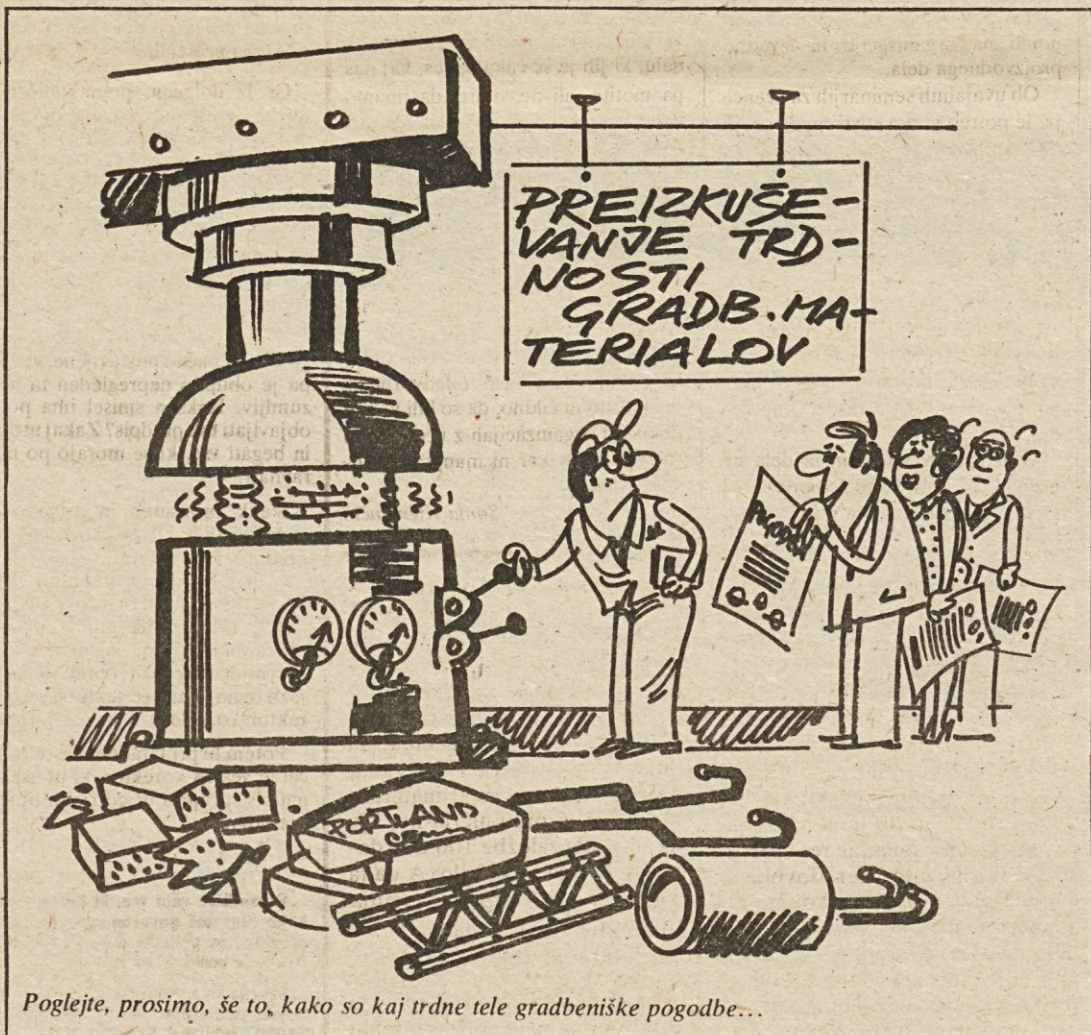
Še manj pa lahko zatismo očii pred neuspehi, saj prav resno pretijo vsem energetskim in hkrati tudi drugim razvojnim načrtom. Lahko rečemo, da ciljev dogovorjene politike v minulem družbenem planu, ki so sloneli na domačih energetskih virih (predvsem na premogu seveda), nismo uresničili. Lepo smo jih torej prenesli v tekoči družbeni plan — ker pa je njegovo prvo leto že poteklo, že lahko rečemo, da spet slabo kaže. Še vedno namreč ne vlagamo dovolj v razvoj premogovnikov, tako da bomo težko uresničili načrtovan obseg proizvodnje — 82 milijonov ton premoga v letu 1985. Prej nasprotno. V prihodnjih letih bo ogrožena celo obstoječa proizvodnja — če nam ne bo uspelo zagotoviti sredstev in drugih možnosti za odpiranje novih in posodabljanje starih rudnikov premoga.

Iz leta v leto ugotavljamo, da se gospodarske razmere in ekonomski položaj rudnikov z jamsko proizvodnjo ne popravljajo. Pri zadnjih podražitvah premoga smo sicer pričakovali njihov boljši materialni položaj — ta pričakovanja pa so se zrušila pod inflacijskimi »rekordi«. Naši premogovniki, ki izvažajo v Italijo, Avstrijo in Romunijo, zatrjujejo, da dosegajo v tujini kar od 35 pa tja do 90 odstotkov višje cene kot doma. Zamislimo se lahko tudi nad različnostjo cen premoga in tekočih goriv. Mazut je za približno 70 odstotkov dražji, kurilno olje za splošno in široko porabo pa tudi do 300 odstotkov.

Še posebno pa se rudniki otepajo z zagotavljanjem sredstev za naložbe in z obveznim lastnim deležem za svoj razvoj. Vemo, kakšen je ekonomsko finančni položaj premogovnikov, saj kar naprej spremljamo njihove poslovne izgube — tudi letos kaže prej slabše kot boljše. Vzroke lahko kar nizamo: slaba tehnološka opremljenost dela, pomanjkanje produktivne delovne sile, veliko delovnih invalidov in onemoglih rudarjev, izredno velika fluktuacija delavcev, neugodna kakovostna in kadrovska sestava, pomanjkanje vagonov, poplave, požari... Te in vrsta drugih težav, ki iz leta v leto spremljajo rudarje, povzročajo poslovanje na meji rentabilnosti brez akumulativne in reproduktivne sposobnosti.

Začaran krog torej — težave, ki bi jih lahko odpravili z več naložbenimi sredstvi, preprečujejo zagotavljanje teh sredstev. Spremlja pa jih še stalna in visoka rast cen rezervnih delov za opremo in tekoče ter investicijske vzdrževanje. Pri tem smo v dobru meri odvisni od uvoza, v tujini pa so se te stvari v zadnjih treh letih podražile za petkrat. Podobno je z nabavo zaščitne opreme, za katero zmanjkuje deviznih sredstev. Celotam, kjer jih najdejo za najsoodnejšo tehnološko opremo, jih ni za najnujnejšo zaščitno opremo in ne gre se čuditi pogostim požarom, poplavam, ki ovirajo proizvodnjo in ogrožajo življenja rudarjev.

C. B.

Poglejte, prosimo, še to, kako so kaj trdne tele gradbeniške pogodbe...

pomoč skupščina enote stanovanjske skupnosti SS 3/2 v Dravljah, ki smo se je udeležili.

Začelo se je pravzaprav, ko je Giposs utemeljeval nekajmesečno zamudo pri gradnji stanovanj v tej soseski. V zimi 1980—1981 si je po metodologiji o stanovanjski gradnji in podatkih Hidrometeorološkega zavoda zračunal 86 dni, ko so bile povprečne dnevne temperature pod 5 stopinjami in za te dni lahko podaljšajo rok gradnje. Za dva meseca, za katera podatki ne veljajo, meni Giposs takole: »Prepričani smo, da je bilo tudi v tem času najmanj 15 takšnih dni, s čimer dobimo 101 dan, štiri mesece, za kolikor se skladno z metodologijo lahko podaljša rok gradnje.«

Tako podaljšani rok gradnje bi bil 16. marec 1982, kupci pa so

Zakon je zakon

Že v razpravi smo slišali sklicevanje na mnenje družbenega pravobranilstva samoupravljanja, kako so si gradbeniki izsilili, da je treba penale od njih izterjati na sodišču. Kar je za večino pogodbena obveznost, je za gradbenike torej le zavajajoča črka na papirju.

Ko smo na Staninvestu, strokovni službi šišenske stanovanjske skupnosti, obiskali Janeza Kukoviča, je dodal tole:

»Verjemite, da bi radi pomagali kupcem. Pri ceni, rokih, tudi pri kakovosti so potegnili krajši konec in zdaj še to. Pa kaj hočemo? Zakon je na strani izvajalcev. Čeprav so sporazumi podpisani, brez tožbe žal res ne gre.«

Naša služba je tu, na gradbišču. Izvajalca držimo včasih takorekoc za roko — pa zmanjka materiala, ni železa, ni opeke, ni pravega profila cevi in komunalci ne morejo nadaljevati dela... Potem spet položijo parket druge kakovosti, ker boljšega ni. Kupec seveda plača, res pa tudi izvajalec odšteje za parket druge kakovosti toliko kot za prvovrstnega, če ga hoče dobiti. Morda bi kaj zaleglo, če bi se pokazala večja zavzetost gospodarske zbornice.«

Prve zimske igre sozda Merx iz Celja

Najhitrejši smučarji Potrošnika

Smučarji Merxa pred startom. Slika: Miran Cekuta

Komisija za šport in rekreacijo pri koordinacijskem odboru sindikata sozda Merx Celje je sredi marca priredila na Kopah 1. zimske igre v veleslalomu in smučarskih tekih za moške in ženske v več kategorijah. Pokrovitelj iger je bil medobčinski svet ZSS za koroško regijo, izvajalec pa Smučarski klub Slovenj Gradec.

Med seboj se je pomerilo okrog 200 tekmovalcev iz 15 delovnih organizacij — članic sozda Merx.

Vsaka delovna organizacija je prijavila po tri tekmovalce, točkovala pa sta se po dva rezultata najbolje uvrščenih.

Najzahtevnejše pa je bilo na proglasitvi rezultatov in podelitvi diplom in pokalov. Podelili so jih Ivo Kugovnik — predsednik pokrovitelja, Franc Ban, predsednik KPO sozda Merx in Jože Gračner, predsednik organizacijskega odbora.

Največji uspeh so dosegli tekmovalci delovne organizacije Potrošnik, saj so zmagali v posameznih panogah in ekipno zmagovalci, kar dokazuje, da imajo na Koroškem izredne smučarje in smučarke. Drugi v ekipni razvrstitvi so bili tekmovalci DO Mlinsko predelovalne industrije in tretji tekmovalci DO Blagovni center. Nadaljnje uvrstitve: 4. Tkanina, 5. DSS sozda Merx, 6. Dravinjski dom Slovenske Konjice, 7. KZ Laško, 8. Savinja Mozirje, 9. Hoteli — Gotinstvo, 10. Reklama, 11. Teko, 12. KZ Slovenske Konjice, 13. Moda in 14. Gostinško podjetje Celje.

In še rezultati:

Veleslalom:

Ženske B kategorija: 1. KZ Laško, 2. MPI, 3. Potrošnik.

Ženske A kategorija: 1. Potrošnik, 2. DD, 3. Hoteli-Gostinstvo

Moški — Veterani: 1. Potrošnik, 2. DSSS sozda Merx, 3. BC

Moški B kategorija: 1. Potrošnik, 2. BC, 3. DD
Moški A kategorija: 1. Potrošnik, 2. BC, 3. Tkanina
Ženske (A+B): 1. Potrošnik, 2. KZ Laško, 3. MPI
Moški (A+B+Veterani): 1. Potrošnik, 2. BC, 3. DSSS sozda Merx
Ženske in moški: 1. Potrošnik, 2. BC, 3. MPI

Smučarski teki:

Ženske B: 1. MPI, 2. Potrošnik, 3. Tkanina
Ženske A: 1. Potrošnik, 2. MPI
Ženske (A,B): 1. Potrošnik, 2. MPI, 3. Tkanina
Moški — veterani: 1. Potrošnik, 2. MPI, 3. DS SS SOZD Merx
Moški B: 1. MPI, 2. Potrošnik, 3. BC
Moški A: 1. Potrošnik, 2. MPI, 3. DS SS SOZD Merx
Moški (A,B,veterani): 1. Potrošnik, 2. MPI, 3. Tkanina
Ženske in moški: 1. Potrošnik, 2. MPI, 3. Tkanina

Najboljši posamezniki:

Veleslalom:

Ženske B: Marjana Sadar, KZ Laško, Jožica Bračun, KZ Laško.

Ženske A: Mojca Lepšina, Dravinjski dom, Irena Gorican, Potrošnik.

Moški — veterani: Franc Lekše, Potrošnik, Brane Hriberšek, Blagovni center.

Moški B: Zoran Hendler, Potrošnik, Miran Cekuta, Blagovni center.

Moški A: Ljubo Jovan, Blagovni center, Emil Gregor, Potrošnik.

Smučarski teki:

Ženske B: Marjana Uršič, Potrošnik, Vlasta Jesenek, MPI.

Ženske A: Bruna Pajenk, Potrošnik, Irena Gorican, Potrošnik.

Moški — veterani: Franc Lekše, Potrošnik, Cveto Kolenc, DS SS SOZD Merx.

Moški B: Rudi Kajtner, MPI, Miro Uranič, MPI.

Moški A: Tone Potnik, Potrošnik, Mitja Čmer, MPI.

Zdenka Zimšek

Iz vsebine:

- Stališča in usmeritve 3. konference ZSS o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike
- Do večjih socialnih pravic in socialne varnosti le z boljšim delom — (uvodno poročilo podpredsednika RS ZSS Martina Mlinarja)
- Poročilo o pripravah in predlogih javne razprave o gradivu za 3. konferenco ZSS — (Nada Mikič-Bulc)
- Socialna politika — avtentično področje delovanja sindikatov — (Rade Galeb, predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije)
- Razprave
- Odbor za pripravo 3. konference ZSS
- Komisija za oblikovanje stališč in usmeritev 3. konference ZSS

Cena 95 din. Naročila pošljite na naslov: DE, Ljubljana, Celovška 43 in Knjižarna DE, Tavčarjeva 5 v Ljubljani.

DE — zbirka Knjižnica SINDIKATI št. 43

3. konferenca Zveze sindikatov Slovenije VLOGA IN NALOGE SINDIKATOV PRI UVELJAVLJANJU DELAVCEV KOT NOSILCEV SOCIALNE POLITIKE

NAROČILNICA Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Celovška 43, nepreključno naročamo izvodov brošure Knjižnica SINDIKATI št. 43. Naročeno nam pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne:

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

(Podpis naročnika)

Spodbudna udeležba na zimskih igrah tržiške občine

Mnogi še vedno le opazovalci

Občinski svet zveze sindikatov Tržič oziroma njegova komisija za šport in rekreacijo je tudi v letošnji zimi pripravila občinsko sindikalno prvenstvo v sankanju z navadnimi sanmi na naravnih progah, v teku na smučeh in v veleslalomu ter v trojni kombinaciji. Svoje moči je pomerilo okrog 300 delavcev in delavk iz skoraj 30 osnovnih organizacij zveze sindikata iz tržiške občine. Kljub temu, da smo z udeležbo lahko zadovoljni, bi vseeno morali reči besedo ali dve na račun nekaterih osnovnih organizacij, ki niso poslane na tekovanja niti enega svojega predstavnika. Množična udeležba na letošnjem

od 40 do 50 let: 1. Zupan (BPT) 41,93; 2. Perko (ZLIT) 44,43; 3. Meglič (IMOS-SGP) 46,50; 4. Tišler (Peko-Obutev) 46,55; 5. Stepišnik (Peko-Orodjarna) 49,90;
od 30 do 40 let: 1. Veršnik (Peko-Orodjarna) 36,74; 2. Rendulič (IMOS-SGP) 41,82; 3. Zupan (BPT) 42,58; 4. Ahačič (IMOS-SGP) 43,86; 5. Bertonec (UO SO) 45,21;
do 30 let: 1. Kokalj (Peko-Orodjarna) 33,78; 2. Nemc (Peko-Orodjarna) 35,83; 3. Teran (TRIO) 37,76; 4. Ropret (Peko-Orodjarna) 40,14; 5. Kralj (IMOS-SGP) 40,83.
Tek na smučeh — ženske od 30 do 40 let: 1. Sajovic (BPT-Konfekcija) 4:21,29; 2. Ahačič (OŠH Bračiča) 4:30,35; 3. Ambrož (Peko-Komercijala) 4:32,88; 4. Štucin (TRIO) 5:10,93; 5. Vidovič (ZD Tržič) 5:26,41;

od 40 do 45 let: 1. Roblek (Peko-Komercijala) 56,59; 2. Vodnik (BPT-Tkalnica) 58,86;
od 35 do 40 let: 1. Vidovič (ZD Tržič) 57,94; 2. Košir (OŠH Bračiča) 59,39; 3. Marin (OŠH Bračiča) 1:02,19; 4. Stritih (SGP Tržič) 1:10,27;
od 30 do 35 let: 1. Ahačič (OŠH Bračiča) 52,21; 2. Benčina (Peko-Obutev) 52,56; 3. Sajovic (BPT-Konfekcija) 56,57; 4. Podlipnik (Peko-Komercijala) 57,96; 5. Kramar (Peko-Obutev) 58,89;
od 25 do 30 let: 1. Sova (Peko-DSSS) 55,07;
do 25 let: 1. Ruparčič (Peko-Obutev) 48,95; 2. Meglič (Peko-Mreža) 54,44; 3. Hladnik (TRIO) 59,95; 4. Krevs (Oblačila-Novost) 1:03,57; 5. Tišler (KTL) 1:04,42;
moški nad 50 let: 1. Šarabon (BPT-DSSS) 48,73; 2. Krmelj (TOKOS) 50,68; 3. Stritih (Peko-Orodjarna) 52,11; 4. Krmelj (TIKO) 55,46; 5. Kokalj (GG Tržič) 56,31;
od 45 do 50 let: 1. Štucin (TIKO) 49,94; 2. Ahačič (BPT-Konfekcija) 50,07; 3. Kavar (SAP) 51,72; 4. Strniša (ZD Tržič) 55,30;
od 40 do 45 let: 1. Močnik (TRIO) 48,48; 2. Hladnik (Peko-Komercijala) 49,23; 3. Čadež (BPT-Tkalnica) 50,21; 4. Vidovič (OŠH Gražar) 53,79; 5. Meglič (SGP) 54,03;
od 35 do 40 let: 1. Soklič (SGP Tržič) 47,70; 2. Dovžan (ZLIT-DSSS) 48,92; 3. Kramar (Peko-DSSS) 49,49; 4. Eigner (TRIO) 50,21; 5. Nunar (OPT) 52,05;
od 30 do 35 let: 1. Kralj (SGP) 47,86; 2. Gaberc (GG Tržič) 48,46; 3. Ahačič (Peko-Orodjarna) 50,12; 4. Perko (ZLIT-Pohištvo) 50,36; 5. Sova (Peko-Orodjarna) 50,55;
od 25 do 30 let: 1. Rozman (SGP) 47,47; 2. Komac (TRIO) 48,08; 3. Meglič (Peko-Mreža) 48,29; 4. Meglič (Peko-Obutev) 48,54; 5. Kodrovič (Peko-PUR) 49,82;
do 25 let: 1. Rozman (GG Tržič) 47,26; 2. Jurkovič (OŠH Bračiča) 49,14; 3. Zupan (TRIO) 49,58; 4. Dovžan (?) 49,94; 5. Ropret (BPT-Tkalnica) 50,05.

Tudi med tržiškimi delavci se jih vse več odloča za tek na smučeh.

občinskem prvenstvu za člane osnovnih organizacij zveze sindikatov je potrdila pravilno usmeritev dela komisije za šport in rekreacijo, poleg tega pa udeležba neposrednih proizvajalcev dokazuje, da med ljudmi ni več miselnosti, da je športna rekreacija le za izbrane posameznike. Spoznali so, da je po osemurnem delavniku zdrava in pravilna športna rekreacija izredno primerna oblika nabiranja novih moči za nove delovne napore. Organizatorji so se tudi v letošnjem letu zelo potrudili in vsa tekovanja pripravili brez zapletov, tako da so bili sodelujoči res lahko zadovoljni.

do 30 let: 1. Markič (IMOS-SGP) 4:36,26; 2. Erna Anderle (VVZ) 4:38,01; moški nad 50 let: 1. Martinčič (ZD Tržič) 9:06,26; 2. Stritih (Peko-Orodjarna) 9:12,52;
od 30 do 40 let: 1. Vrtač (Rog-Cvarna) 10:11,56; 2. Bertonec (UO SO) 10:41,24; 3. Dolinar (TRIO) 11:00,15; 4. Meglič (Peko-Orodjarna) 11:04,20; 5. Praprotnik (IMOS-SGP) 11:24,07;
od 40 do 50 let: 1. Stritih (IMOS-SGP) 7:21,19; 2. Ambrož (Peko-DSSS) 7:31,27; 3. Hladnik (Peko-Komercijala) 7:57,65; 4. Meglič (Peko-Orodjarna) 8:14,99; 5. Oman (TRIO) 8:25,49;
do 30 let: 1. Bohine (Peko-Orodjarna) 10:23,64; 2. Komac (TRIO) 10:41,32; 3. Rozman (IMOS-SGP) 10:56,12; 4. Božič (IMOS-SGP) 10:59,69; 5. Štefe (Peko-DSSS) 11:02,10.

Veleslalom — ženske nad 45 let: 1. Šarabon (Kompas Ljubelj) 1:16,61; 2. Bahun (TRIO) 1:18,36; 3. Kravcar (TIKO) 1:25,81; 4. Kokalj (GG Tržič) 1:33,93;

ekipni rezultati — sankanje: 1. Peko-Orodjarna 2:57,55; 2. IMOS-SGP 3:06,74; 3. TRIO 3:13,52; 4. Peko-Obutev 3:24,31; tek na smučeh: 1. IMOS-SGP 33:17,64; 2. TRIO 35:17,89;

veleslalom: 1. TRIO 3:26,09; 2. Peko-DSSS 3:31,10; 3. BPT-Tkalnica 3:32,79; 4. SGP 3:33,30; 5. GG Tržič 3:37,41.

Rezultati trojne kombinacije: ženske od 30 do 40 let: 1. Sajovic (BPT-Konfekcija) 266; 2. Ahačič (OŠH Bračiča) 234,4; 3. Vidovič (ZD Tržič) 143,4 točke;
moški nad 40 let: 1. Stritih (SGP) 163,6; 2. Meglič (Peko-Komercijala) 145,3; 3. Meglič (SGP) 122,6; 4. Ambrož (Peko-DSSS) 119,8; 5. Stritih (Peko-Orodjarna) 109,9;
od 30 do 40 let: 1. Bertonec (UO SO) 215,3; 2. Eigner (TRIO) 124,7; 3. Valjavec (Peko-DSSS) 97,5; 4. Teran (BPT-DSSS) 56,9;
do 30 let: 1. Komac (TRIO) 239,5; 2. Rozman (SGP) 185,3; 3. Jurkovič (OŠH Bračiča) 184,9; 4. Bohine (Peko-Orodjarna) 157,1; 5. Meglič (Peko-Mreža) 120,2 točke.

Janez Kikel

KJE SO BOLJŠI PREDLOGI?

V minulih letih smo imeli veliko povedati o slabostih sindikalnih športnih srečanj. Še najbolj pogosta pripomba je bila, da je tovrstna rekreacija draga, da bi morali sredstva, ki jih trošimo za sindikalne igre, koristneje izrabiti. Konkretnih predlogov, takih, ki bi jih s sestankov lahko preneseli v naše življenje, žal ni bilo.
Ob tem so se mnogi in se še danes sprašujejo: je res bistveni problem iger v razpisnosti? Je res, da dajemo za aktivno razvedrilo naših delavcev preveč? Je res, da so sindikalne športne igre predraga oblika rekreacije? Je res, da bi lahko denar, ki smo ga doslej trošili za igre, bolje izrabili?
Ta in podobna vprašanja, našli bi jih lahko namreč še precej, so ostala v glavnem brez odgovora. Če smo pred leti ugotavljali, da je odnos družbe do nadaljnega razvoja organizirane športne rekreacije nekoliko mačehovski, se žal danes ne moremo pohvaliti z ničemer boljšim. Sredstev za organizirano preživljanje prostega časa je marsikaj manj, kot jih je bilo včeraj. Pa tudi aktivnost je osiromašena. Na tekovanja, ki so vabila, spodbujala in privlačevala množice delavcev, je bilo potrebno pozabiti, ker je bilo zanje pač škoda denarja. Kaj boljšega, bolj premišljenega, predvsem pa cenejšega, se pa žal — vsaj doslej — še nihče ni spomnil.

Andrej Ulaga

Kongresi slovenskih komunistov (2.)

Vloga ZKS pri gradnji samoupravnega socializma

V letih med II. in III. kongresom slovenskih komunistov, od novembra 1948 do 1954, je razvoj socialističnih družbenih in ekonomskih odnosov pri nas prešel v novo obdobje. Začeli smo uveljavljati samoupravljanje, sprva leta 1950 z zakonom o predaji tovarn delavcem v upravljanje na področju gospodarstva, kasneje, z ustavnim zakonom 1953 pa je bilo uvedeno še družbeno upravljanje. S tem je bilo samoupravljanje vključeno v celotno družbeno življenje; krepiti se je začela socialistična demokracija. Spremembe so bile tudi na področju gospodarstva, kjer je bil uveden nov gospodarski sistem, saj sistem, v katerem je prevladovalo administrativno, centralistično plansko gospodarstvo z državno lastnino proizvodnih sredstev, ni bil več skladen z družbeno stvarnostjo. Zaradi vseh teh sprememb v družbenem življenju, na političnem in gospodarskem področju je bilo obdobje med obema kongresoma KPS oziroma ZKS eno od najvažnejših obdobij pri graditvi socializma pri nas.

Spremembe v družbi, predvsem razvoj samoupravnih odnosov, so spremenile tudi organiziranost jugoslovanskih komunistov. Komunistična partija je bila dotlej še vedno naredbodajalec, ki je bil zaprt sam vase in je dajal samo naloge. Razvoj samoupravnih socialističnih odnosov pa je zahteval tudi spremembo vloge in nalog organizacije komunistov ter metod njihovega dela. Prvi koraki v tej smeri so se začeli kmalu po sprejetju zakona o samoupravljanju. V partiji se je začel proces debirokratizacije; zmanjšal se je njen administrativni aparat, ločevati so se začele upravne funkcije od partijskih. Tak razvoj demokratizacije partije in njenega odnosa do širše družbe je končno privedel do sprememb, ki so korenito spremenile vlogo, naloge in položaj komunistične partije v sistemu samoupravnega socializma.

Sprememba vloge, nalog in organiziranosti komunistov

To se je zgodilo na VI. kongresu Komunistične partije Jugoslavije, novembra 1952 v Zagrebu. Naloge tega prelomnega

kongresa za KPJ so bile predvsem te, da na osnovi prehojene poti delavskega in družbenega upravljanja določijo nadaljnjo pot tega razvoja in vlogo partije v njem. To pa je pomenilo, da sta se morali metoda dela partije in njena vloga v političnem boju spremeniti. Komunistična partija Jugoslavije je bila tako edina partija, ki je poprihodu na oblast sama začela boj za to, da preide oblast neposredno iz njenih rok v rok delovnih množic, ki jih partija samo usmerja. Partija ni bila več neposredni naredbodajalec, marveč idejni ter vzgojni vodja. S spremembami na VI. kongresu, na katerem se je KPJ preimenovala v Zvezo komunistov Jugoslavije, se je povečala družbena in politična vloga, saj se je okrepiła moč delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, katerih najzavečnejši del je Zveza komunistov. Edvard Kardelj je tako: »Zveza komunistov nima pretenzij, da bi vladala namesto delovnih množic, temveč da bi inspirirala in vzgajala množice, da bi same znale voditi svojo oblast, svoje tovarne ter vse svoje družbene organe in organizacije.«

Kot je bila vsebina V. kongresa KPJ osnova za delo II.

kongresa KPS, so pomenili sklepi VI. kongresa osnova za delo III. kongresa slovenskih komunistov. Šesti kongres je začrtal nadaljnjo pot socialističnega razvoja tako odločno, da so vse razprave in sklepi slovenskega kongresa ZK bili samo konkretizacija teh sklepov in boj za pravilno uresničevanje sklepov VI. kongresa. Tretji kongres ZKS je pregledal svoje delo in družbeni razvoj v obdobju med II. in III. kongresom, sekretar CK ZKS Miha Marinko pa je v referatu podal naloge slovenskih komunistov v boju za socializem.

Na III. kongresu ZKS so bili v politično organizacijskem poročilu za obdobje od II. kongresa dalje prikazani nekateri problemi, ki so se pokazali v Sloveniji v tem obdobju. Delavsko samoupravljanje, kljub zakonu o samoupravljanju iz leta 1950, ni moglo povsem zaživeti, saj so imeli direktorji pri vodenju podjetij še vedno veliko pristojnost, na organe delavskega samoupravljanja pa so gledali s podcenjevanjem, z golj kot na posvetovalno telo. To je krepilo birokratsko tehnokratsko težnje. Prihajalo pa je tudi do takih primerov, ko so želeli delavci »vladati« sami, brez vodstva in delovne discipline.

Kot so pokazale razprave v komisijah na kongresu, je posegel III. kongres ZKS na vsa področja družbenega življenja, obdelal probleme socialistične graditve v Sloveniji ter sprejel smernice za nadaljnje delo ZKS v boju za razvoj samoupravnega socializma. V resnici je pomenil velik korak naprej, kot ga je ocenil na novo izvoljeni sekretar CK ZKS Miha Marinko.

Onovno so se slovenski komunisti zbrali na svojem kongresu pet let kasneje, od 23. do 25. julija 1959. Za razliko od obeh povojnih kongresov, ki sta konkretizirala naloge slovenskih

Delegati so soglasno sprejeli sklepe VI. kongresa ZKJ, novembra 1952 v Zagrebu.

komunistov v skladu s smerjo in splošnimi nalogami, ki sta jih pred tem začrtala zvezna kongresa KPJ — ZKJ, je pomenil IV. kongres ZKS bistveno razliko. Temu ni dajal konkretnih in neposrednih nalog samo prehodni VII. kongres ZKJ, ki je bil aprila 1958 v Ljubljani, temveč in predvsem Program ZKJ, sprejet na tem kongresu.

IV. kongres ZKS — pretvarjanje oblasti v imenu ljudstva v oblast ljudi samih

Petletno obdobje med III. in IV. kongresom ZKS označujejo uspehi na področju gospodarstva, pri razvoju gospodarskih dejavnosti, to je obdobje, ko je začel rasti družbeni in osebni življenjski standard delovnih ljudi. Doseženi so bili uspehi pri razvoju družbenih odnosov, pri čemer je največji in najvažnejši uspeh začetek komunalnega sistema in njegov razvoj.

Na področju gospodarstva so bili v obdobju od leta 1954 pa do polovice leta 1959, ko je bil IV. kongres ZKS, doseženi veliki uspehi. Ti so se kazali na eni strani v rasti industrije, bazične in predelovalne, kot tudi v razvoju samoupravnih odnosov, ki so se kazali v sistemu delitve dohodka. Z rasto in izpopolnjevanjem gospodarskega sistema je delavsko in družbeno samoupravljanje postajalo vse bolj

uspešna družbenopolitična osnova socialistične demokracije. Osnovna politična naloga na gospodarskem področju je za ZK predstavljala izboljšanje življenjskega standarda, tako družbenega kot tudi osebnega. Zaradi takšne gospodarske politike je bilo treba spremeniti investicijsko politiko in preusmeriti investicije iz težke, bazične industrije v predelovalno, ki izdeluje predmete široke porabe. Večjo skrb je bilo treba nameniti tudi kmetijstvu, ki je do leta 1955 celo zaostajalo za predvojnimi nivojem.

Komuna — občina temelj naše družbene ureditve

Naslednji velik in pomemben korak v razvoju sistema socialistične demokracije je pomenila uvedba komunalnega sistema. Ob delavskih svetih, zborih proizvajalcev je pomenila komuna — občina temelj naše družbene in ekonomske ureditve. Komuna je postala osnovna celica samoupravne družbe. Postala je oblika upravljanja, kjer so se najbolj usklajevali splošni, družbeni ter osebni interesi proizvajalcev in porabnikov. Komunalni sistem, nova upravno-teritorialna ureditev, je pomenil nadaljnjo krepitev lokalne samouprave, katere nosilka je postala občina. Občina je postala tudi ekonomski organizem, ki je reševal osnovna gospodarska vprašanja in repro-

dukucijo na svojem območju. Uvedbo in krepitev samoupravnih odnosov je na IV. kongresu ZKS označil Miha Marinko kot največjo zmago komunistov v povojni dobi, zlasti pa še to, »da smo sami in pravočasno začeli proces pretvarjanja oblasti v imenu ljudstva v oblast ljudi samih.«

Četrty kongres ZK Slovenije je na osnovi poročila o delovanju organizacije v preteklem obdobju, referata sekretarja Mihe Marinka in na podlagi razprav sprejel resolucijo o bodočih nalogah ZKS. Med drugim je bila poudarjena velika vloga ZKS in slovenskih komunistov pri nadaljnji graditvi socialistične demokracije. Slovenski komunisti so sprejeli tudi naloge v SZDL, sindikatih, LMS in družbenih organizacijah, zlasti pa še glede boja za socialistično kulturo. Boris Zihlerl, ki je na kongresu govoril o tej temi, je poudaril, da mora postati kultura last ljudstva.

Kongres je na koncu svojega zasedanja izvolil nov centralni komite, revizijsko komisijo ter izvršni komite CK ZKS, medtem ko so na prvi seji CK za sekretarja ponovno izvolili Miho Marinko.

Smernice, ki so si jih na IV. kongresu ZKS postavili slovenski komunisti in tudi vsi delovni ljudje Slovenije, so ob nalogah ZKJ pomenile veliko obveznost pri nadaljnem razvoju samoupravnih socialističnih odnosov. z. č.

Nagradna križanka št. 12

Rešitve pošljite do 6. aprila 1982 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43, s pripisom na Ljovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 12. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 10

OPETEK, PORAST, RADIOAMATERSTVO, VILMA, LOLITA, AAR, BUKOVEC, IRADA, TI, SOK, RADIANT, ANTON, NEODIM, LIER, NIVO, ARP, URADOVANJE, OTA, KARL, KREMEN, KABALA, ITALIANISTIKA, LONEC, TON, ŠCETKANJE, ANICA

Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 10

1. nagrada 300 din: Jakob Perpar, Malenska vas 18, 68216 Mirna peč;
2. nagrada 200 din: Tilka Stiel, Zdravstveni dom Murska Sobota, 69000 Murska Sobota
3. nagrada 150 din: Pavli Rotovnik, Naklo 121, 64202 Naklo
Nagrade bomo poslali po pošti.

NAŠ ALPSKI SMUČAR (BORIS)	MEHKO VITA PREJA	JUDOVSKI VRSKI UČITELJ	OBER	DEL TENIŠKE IGRE	TOMISLAV NERALIČ	SESTAVIL: R. N.	ELEKTR. MORSKA RIBA	LIČILO, LOŠC	RUSKI SKLADATELJ LJADOV	POKLON, DAR	STAROSL. FIJACA	FIGURA, PODOBA	STAROGR. PIŠEC BASNI	GLAVNO MESTO SENOGEALA	DE	ORIG. IME IRISKE	DANSKI DRAMATIK, SIMBOLIST (1901—1961)	RIBIŠKA MREŽA
SLA, POZELENJE						LEDENA SLAŠČICA									PIVSKI VZKLIK PIŠEC AIKEN			
IME DVEH POMLAD. MESECEV						OMREŽJE KANALOV VRSTA POVRŠNIKA												
GLAVNO MESTO MAROKA					LOVEČ NA RAKE MESTO NA SICILIJ						KORČEK, CIKLAMA VODNA ZIVAL							
ARABSKI KNEZ				LUČAJ ZRNASTA VULK. KAMNINA				TRAČNICA TESNOST, LASTNOST OZKEGA				OPAŽNA PLOŠČA PRIMORSKO VINO						MESTO V JUŽNI TURCIJI
TEKSTILNA SUROVINA			PLOD CITA POTOKAR				IKRNIK NEM. FILM, IGRALKA DAGOVER						RAJKO RANFL CAPE, KRPE				DARUVARF SL. SKLADATELJ (MARJ)	
										OTOČJE OB NOVI GVIINEJI TUJE MOS. IME								PRESTOLNICA SEV. BABILONIJE ČASOVNO OBDOBJE MARIB. TOVARNA
			URNOST, HITRICA								STAR SLOVAN DANILO NJEGOŠ							DEDNA ZASNOVA SABAC
			VRSTA ZEMLJE				VRSTA VZGOJNE USTANOVE											
			ZMİKAVT, KRALJICEV				MESTECE NA PAŠMANU											

Lutke iz Kliničnega centra

Prvi lutkovni oder med stojali za transfuzijo

Ni otroka, ki bi ne maral lutk! Pri nas se ne moremo ravno pohvaliti z lutkarskim izročilom niti z obsežnostjo lutkarstva v sedanjem času. Znale so težave, ki jih imajo tudi naši poklicni lutkarji, a ni namen tega članka pisati o Ljubljanskem lutkovnem gledališču. Pisal bi rad o lutkarstvu predvsem kot o ljubiteljski dejavnosti, kot ga srečujemo pri lutkovni skupini Kliničnega centra tozd Vzgojno varstvena organizacija. Skupina vzgojiteljic je svojo ljubezen do lutkarstva vpela v svoje vsakdanje delo z bolnimi in zdravimi otroki, saj so prav s pomočjo lutk odprle vrata do marsikaterega otroškega srca in z njihovo pomočjo izmamile nasmeh in radoživ lesket oči bolnih otrok.

Pedagoški vodja vrtca Anka Prestor in vzgojiteljice Majda Korošec, Irena Zadnikar, Lidija Gartner in Marica Štemberger predstavljajo majhno, a zelo homogeno skupino v kateri se dogaja vse, od ideje do izdelave lutk, glasbene opreme in scenskega oblikovanja. Skratka vse, kar je potrebno, da lutka igrice zagleda luč dneva.

Njihov odnos do lutkarstva pa bi morebiti lahko najbolj slikovito predstavil z njihovimi besedami ob koncu prijetnega pogovora: »Rade bi nastopale tudi drugod. Časa imamo dovolj, poleg tega pa je škoda, da bi lutke potem ko pripravimo novo predstavo, kar obležale v kakšnem zaprašenem kotu.«

Najprej sem hotel predstaviti vsako posebej. Nekako tako kot piše v gledališkem listu zaključne prireditve XII. srečanja slovenskih lutkarjev na Ravnah na Koroškem. Majda kot režiserko, Ireno kot scensko oblikovalko, Lidijo kot glasbeno opremljevalko in Marico kot izdelovalko lutk. Iz pogovora pa sem razbral, da bi jim s tem naredil krivico, razbil bi kolektivnost njihovega dela, saj vse delajo vse.

Predstaviti jih moram tako, kot ustvarjajo. O tem, katero delo Makarovičeve, Arharja, Grafenauerjeve, Milčinskega ali katerega drugega avtorja bodo pripravile, kakšne bodo lutke, sama izdelava lutk, potem vsa interpretacija, scena, glasbena oprema, skratka vse počno skupaj.

Lutka kot metoda vzgojnega dela

Z lutkarstvom so se srečale v vzgojitelski šoli, pri profesorju Hočevarju, ki jim še danes svetuje in jim pomaga. Tam so spoznale, kakšen pomen imajo lahko lutke za otroke, pri svojem delu kot vzgojiteljice na kliniki ali v vrtcu pa so spoznale, kako si lahko pri delu z otroki pomagajo prav z lutkami. Marsikateri žalosten obraz so nasmejale in marsikatero veselo uro so pripravile bolnim otrokom. Obiskale so tudi tiste, ki so neozdravljivo bolni in so doma.

S stalnim posvetovanjem s strokovnjaki, z udeležbami na lutkarskih srečanjih, z obiski lutkovnih predstav in z lastnim kreativnim delom pa se tudi strokovno izpopolnjujejo in napredujejo. Rekle so mi, da so bile prve njihove lutke precej negibne, toge, da pa so zdaj že precej bolj razgibane in da bodo v prihodnje še bolj. Na začetku so napele navadno rjuho med dve stojali za transfuzijo in tu je bil oder, danes pa imajo sestavljenega, ki so jim ga naredili v mizarški delavnici Kliničnega centra po načrtu profesorja Hočevarja. Sedaj je precej boljše, kot je bilo pred šestimi leti, ko so se začele ukvarjati z lutkarstvom. Še vedno pa jih pestijo težave s prostorom za izdelavo lutk, težave z materialom, orodjem pa tudi s prostorom za vaje. Težave pa niso tolikšne, da bi odnehale, nasprotno, premostile so jih že veliko in so prepričane, da jih bodo tudi v prihodnje premagovale.

Majda Kraševc - Do novih spoznanj pridemo predvsem na Lutkovnih kaži-potih in drugih srečanjih s strokovnjaki.

Irena Zadnikar - Rada rišem in dekoriram, rada pa imam tudi vsa ročna dela.

Lidija Gartner - Ideje za lutke najdem povsod, s posamezno lutko se ukvarjam tudi tri mesece.

Marica Štemberger - Večino glasbene spremljave pripravim po posvetu s profesorico z glasbene šole

Če je interpretacija dobra, potem se igralkam ni potrebno skrivati za odrom. Otroci jih preprosto ne opazijo, središče njihove pozornosti je lutka.

Dvanajsto srečanje

Na Ravnah na Koroškem je bila od 17. do 20. marca zaključna prireditve 12. srečanja slovenskih lutkarjev. Na območnih prireditvah Ljubljane, južne Primorske, severne Primorske, Celja, severovzhodne Slovenije in Gorenjske se je letos predstavilo 43 lutkovnih gledališč in skupin. Med 21 izbranimi za zaključno prireditev na Ravnah na Koroškem pa je bila tudi Lutkovna skupina Klinični center Ljubljana tozd VVO, ki se je predstavila z Makarovičeve »Sovica Okas«. Na Ravnah so imeli lutkarji tudi svoj »lutkovni kaži-pot«, deseto delovno skupščino pa tudi družabno prijateljsko srečanje slovenskih lutkarjev.

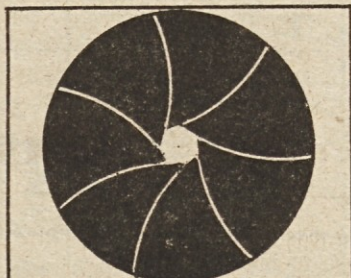

Pravo veselje za animatorke in otroke je, ko lutke oživijo.

Pri svojem delu imajo veliko oporo pri tovarišici Anki Prestor, (pedagoški vodja vrtca) ki je tudi sama spoznala, kakšne možnosti daje lutka pri vzgojnem delu. Bolni otrok je v nekakšnem posebnem psihičnem stanju in ni sprejemljiv za glasne, dinamične in žive predstave. Več mu pomeni lutka, ki pride k njemu, ki ga pokliče po imenu, ki pokramlja z njim. Zato se je zelo zavzemala in se tudi sedaj zavzema za to, da bo lutkarstvo živelo tudi v prihodnje. Lutka je pri njih prešla iz metode vzgojnega dela v medij, ki veliko pomaga pri vzpostavitvi stika med otrokom in vzgojiteljico.

Ljubiteljska dejavnost ima velik pomen za tistega, ki se z njo ukvarja, prav tako pa tudi za tistega, ki jo spremlja kot opazovalec. Če pa ljubiteljska dejavnost postane tudi praktičen pripomoček pri delu, potem smo verjetno z ljubiteljsko dejavnostjo dosegli največ, kar se doseči da. Zanimivi pa so tudi ljudje, ki se ljubiteljsko ukvarjajo s kakšno dejavnostjo. Ponavadi so odprti, polni humorja in neugnane življenjske moči. Z njimi se je prijetno pogovarjati in ni težko najti tistega, kar jih silijo posamezno dejavnost. Na svoje delo in uspehe so ponosni, hkrati pa so skromni in vedo, da jih čaka še veliko dela, da bi bili v dejavnosti še bolj popolni. In za to si prizadevajo, ne zaradi pohval in drugih priznanj, ampak zaradi lastnega zadovoljstva. Največja nagrada za njihov trud je, če jih njihovo delo dobro sprejeto. In otroci na predstavah in nastopih lutk, ki jih vodi Majda, Irena, Lidija in Marica, so vedno hvaležni gledalci, ki s tisto značilno otroško radovednostjo spremljajo lutke in pri tem cepetajo, se smejejo, pojejo z njimi in podobno.

Besedilo: Jurij Popov
Slike: Andrej Agnič

FOTOAMATER NA OBISKU

Edo Marušič

Kdor enkrat vzljubi fotografijo, ali ga fotografija celo zasvoji, ne more več nazaj. Prvi uspešni posnetki pa ga navadno spodbudijo, da želi vedno več. Ne zadovolji se samo s tem, da zvesto prenaša na fotografski papir tisto, kar vidi, ampak vse bolj skuša fotografijam dodajati tudi tisto, kar čuti. Nehno išče nove načine za svojo izpoved. Prav to iskanje ga vedno bolj privlači, saj je vsak nov poizkus vznemirljiv. Z nepopisno vznemirljivostjo pričakuje vsak svoj nadaljnji uspeh. Negotovost pri tem pa je morda še najbolj privlačna. Ni dvoma, da je to najlepše obdobje razvoja vsakega fotoamaterja. Vsak motiv, ki ga vidi in ki mu je všeč, si želi po svoje upodobiti. Pa naj bo to pokrajina, samotno drevo, portret, ženski akt, igra svetlobe in sence v arhitekturi ali pa čista kompozicija. Vse mu je všeč, saj zna iz motiva »izvleči« nekaj svojega. Nekaj, česar drugi ne vidijo. Ko to doseže, si navadno zaželi še nekaj več. No, ne nazadnje tudi neko potrditev.

Pojavi se na nekakšnem razpotju, prav tako kakor naš današnji gost Edo Marušič, član fotosekcije Delo iz Ljubljane.

»Rád bi našel svojo smer, svoj motiv, ki bi ga raziskoval in obdeloval na vse mogoče načine ali pa morda način, s katerim bi prikazoval različne motive. Saj me razume,« se je razvnel Edo. »hotel bi fotografiji dodati nekaj novega, neraziskanega, nekaj, kar bi bilo samo moje. In če hočete, rad bi delal fotografije, za katere bi brez podpisa vedeli, da so moje. Seveda

so te zdaj le težko uresničljive želje.« je Edo takoj skušal omiliti svojo sicer glasno izrečeno željo.

»Težko je najti že idejo za samostojno pot. Kar je zanimivo in privlačno, so »pobrati« že drugi. Da bi se pa lotil nečesa, kar me ne zanima, res ne bi mogel. Pa tudi zrel še nisem za tako enosmerno cesto, vsaj tako se mi zdi, ker me še vedno privlači preveč stvari. Preprosto ne morem mimo motiva, ki mi je všeč. In videti je, da je še daleč tisti čas, ko ti postane všeč le en motiv, v katerega bi se popolnoma poglobil. Žal na to kaže tudi to, da sem do tej dobival največ priznanj za posamezne fotografije in zelo malo za kolekcije.«

No, čas je že, da Eda Marušiča predstavimo tudi malo bolj široko. Doma je iz Punta Križa z otoka Cresca. Izučil se je za ročnega stavca in po krajših »postaji« na Reki je pred desetimi leti prišel k Delu v Ljubljano. Ob delu se je šolal za grafičnega tehnika, tako da je sedaj kontrolor revizor foto stavka v grafični pripravi.

»Fotografirati sem začel nekako pred sedmimi leti, ko sva z ženo veliko potovala po Jugoslaviji. Najprej za družinski album, potem pa... Zaželel sem si, da bi iz posameznih krajev naredil boljše posnetke kot pa so tisti na razglednicah, ki so jih tam prodajali. Zamikalo me je, da bi odkril nekaj več in začel sem iskati tisto, česar drugi ne vidijo, pa je marsikdaj najbolj zanimivo.

Tako nekako se je začelo. S pomočjo literature sem se marsikaj naučil. In če sedaj pogledam stare

Zoge

posnetke, se mi ne zdijo niti slabi, vendar... Če si sam svoj ocenjevalec, so tvoji posnetki lahko najbolj ali pa najslabši. Šele ocene tovarišev in primerjava z njihovimi fotografijami te postavijo na mesto, na katero sodiš.

Lahko rečem, da se je začelo moje resno delo s fotografijo pred tremi leti, ko smo pri »Delu« ustanovili fotosekcijo. Stalno skupno ocenjevanje posameznih fotografij, skupno razglabljanje o posameznih motivih in načinih obdelave, do sodelovanja na razstavah mi je, to moram reči, največ pomagalo v razvoju. Zelo zanimivi so tudi skupni foto izleti, ki jih prirejamo v sekciji. Čeprav na njih vidimo praktično vsi isto, se potem, ko pridemo domov, izkaže, da je vsak prinesel čisto nekaj svojega. Tako timsko delo se nam visoko obrestuje, še posebej, ker smo zelo odprti drug do drugega in nihče nima svojih skrivnosti. Prav zato mislim, da rastemo kot posamezniki in kot sekcija.«

Dokaz, da so kot sekcija, ki šteje blizu 30 članov in je od tega deset aktivnih, res dobri, je že to, da so lani na tekmovalstvu za pokal jugoslovanske fotografije med 53 klubov dosegli zelo dobro peto mesto.

Rekli smo sicer, da je Edo občutljiv za vse, kar je lepo in neodkrito, moramo pa povedati, da njegovo oko in objektiv najraje iščeta motive z morja. Pa saj ni čudno, ob morju je doma, njegov drugi konjček pa je navtika.

Andrej Agnič